LÁZEŇSKÝ HOST 2/79

neprofesionální obběžník
zabývající se výhradně
netradičními formami
životního stylu

náklad: 4 kusy

OBSAH:

HOVORY S VINCKEM

Vincku, tobě přeskočilo - E.Mařík str.1

ZPRAVODAJSTVÍ Z DOMOVA

Z korespondence LH s rozvodnými závody 2-4
Iluze na kolečkách - E.Mařík 5-6
Setkání s J.Suchým - J.Koubek 22

VĚDA A JINÉ MYSTIFIKACE

Zvířata a my - V.Faktor 7-12
/příloha I: V.Úlehla:Život vesmírný/ 13-18
/příloha II: A.G.Tomilin: Domluvíme se s delfíny?/ 19-20
Mělký ponor do indické duše - V.Faktor 21-22

NALÉHAVÁ SDĚLENÍ

Příspěvky V.Faktora, E.Maříka, J.Erzoráda 23-24

RECEPTY A NÁVODY

Čínská kuchařka /2.část - předkrmy, přel.V.Faktor/ 25-28
Kachna s višněmi 24
Pokrmy z růží 30
Jak poznáme padělaný koňak 30

IMAGINÁRNÍ REFLEXE

Špatné probuzení - V.Faktor 29
...a ještě trochu nostalgie - J.Koubek 30
Galla hřeben - P.Vitera 31-32
Měsíční pavilon - P.Vitera 33
Jarmark - J.Koubek 34

PŘEKLADY

J.Steinbeck: Výňatek z knihy Amerika a Američané
/přel. V.Faktor/ 35-36
A.Toynbee: Zkouška civilizace
/přel. V.Faktor/ 37-42
D.T.Suzuki: Analytický a syntetický přístup k buddhismu
/přel. V.Faktor/ 43-46

VINCKU, TOBĚ PŘESKOČILO!

Hlad vyhání vlky z lesů, ptáci letí na jih a ryby vykročily z moří do hor. Příčiny dneška jsou plozeny událostmi zítřka a něk de se stane něco, co způsobilo, že náš čas se ubírá krajinou tak neznámou, že nezáleží na tom, zda směřuje k půlnoci nebo na stra nu polední. Neuvažujeme zda je svět špatný nebo dobrý a nechceme nic měnit ani rozbíjet. Nepotřebujeme moc a nemáme zapotřebí klást otázky po příčinách, které jsou otázkami po moci. Není důležitý předmět našeho zájmu, ale způsob jakým se mu věnujeme. Životní styl jsme uznali za nejvyšší princip, vycházejíc z toho, že ten kdo neumí žít nemůže poznat. V této povznesenosti považujeme veš keré objekty tradičních zájmů mysli jen za důsledek způsobu žití.

Nic není větší hloupost než všechno ostatní a všude se děje jen jedno vyjádřené tisíci způsoby. Všechny činnosti jsou rovno cenné a jestliže nedokážeme vidět vše jako celek, nezbývá než tr vat na tom, že strom kvetoucí je lepší než strom obtěžkaný plody. Lepší než poznatky vršit je chaoticky hromadit. Ještě lepší se jich zbavovat.

Jsme světu příznivě nakloněni. Nechceme nalézat, chceme jen hledat a toulat se. Naše cesta musí být bez konce jako smích s kte rým odmítáme závažné dary.

Kus vesmíru strčený pod mikroskop nebo dalekohled se jeví jako zařízení nelidské a nestvůrné tomu, kdo rozebírá rostliny, urychluje částice /jako by bylo rychle a pomalu/, mučí kámen kyse linami a mozek pochybnostmi o tom, zda si vede dost zdatně. Pojme nování leží na květině jako zdechlina na hladině rybníka.

Jděte do hor jen kvůli tomu jak svítí hvězda, pak bude svítit jen kvůli vám. Nejde o nic jiného než se stát dobrým hostem této planety. Samozřejmě lázeňským.

- meř -

Rozvodné závody Roudnice n/L
vedoucí služebny

Praha, 10. července 1978

Obracíme se na Vás s prosbou o spolupráci, týkající sex studia složení vegetace v blízkosti průmyslových objektů. Máme zájem především o výskyt sambucus nigra /černého bezu, bezinky/ pod stožáry elektrického vedení ve vámi spravované oblasti. Nejnovější výzkumy ukázaly, že se jedná o neobyčejné houževnatou rostlinu, která se v posledních dvou desetiletích - jak jste si pravděpodobně i vy povšimli - v důsledku intenzivní elektrifikace některých oblastí značně rozbujela. Statistické zpracování našich neúplných dat prokazuje u této rostliny schopnosti stimulovaného růstu v závislosti na účincích elektrického pole. Vaše znalost terénu nám může ušetřit stovky pracovních hodin, jestliže nám stručně zodpovíte několik otázek:

1. Vyskytuje se sambucus nigra v těsné blízkosti u:

   a/ méně než 25%
   b/ 25-50%
   c/ více než 50%

   stožárů elektrického napětí?

2. Domníváte se, že je výskyt sambucus nigra v nějakém vztahu s velikostí napětí či proudovým zatížením? Jakém?

Ano, do napětí 35 kV je výskyt daleko větší než v napětí 100kV a vyšší.
Nejvyšší výskyt v napětí 10kV, 22kV

3. Připojte případně své vlastní postřehy, svůj vlastní názor.

Dle našeho mínění je černý bez rozšiřován ptactvem, sedáním na podpěrné body a z trusu možnost dobré vegetace nebo mechanizací - orbajata, není v blízkosti podpěrných bodů možná. S pozdravem Bzr

Svojí spoluprací urychlíte předběžný průzkum, na jehož základě budeme moci přistoupit k výzkumu perspektivního využití silových polí v oblasti zemědělství. Stačí nám jen hrubý odhad, neradi bychom vás připravili o více než několik minut vašeho času.

Předem děkujeme
Za kolektiv
dr. Jan Brzorád

Brzorád Jan

Rozvodné závody Libochovice ..... Praha, 10. července 1978
vedoucí služebny

Obracíme se na vás s prosbou o spolupráci, týkající se studia slo žení vegetace v blízkosti průmyslových objektů. Máme zájem především o výskyt sambucus nigra /černého bezu, bezinky/ pod stožáry e lektrického vedení ve vámi spravované oblasti. Nejnovější výzkumy ukázaly, že se jedná o neobyčejně houževnatou rostlinu, která se v posledních dvou desetiletích - jak jste si pravděpodobně i vy povšimli - v důsledku intenzivní elektrifikace některých oblastí značně rozbujela. Statistické zpracování našich neúplných dat prokazuje u této rostliny schopnosti stimulovaného růstu v závis losti na účincích elektrického pole. Vaše znalost terénu nám může ušetřit stovky pracovních hodin, jestliže nám stručně zodpovíte několik otázek:

1. Vyskytuje se sambucus nigra v těsné blízkosti u:

   a/ méně než 25%
   b/ ~~25-50%~~
   c/ ~~více než 50%~~

   stožárů elektrického napětí?

2. Domníváte se, že je výskyt sambucus nigra v nějakém vztahu s velikostí napětí či proudovým zatížením? Jakém?

Ne

3. Připojte případně své vlastní postřehy, svůj vlastní názor.

Výskyt keřů bezu u podpěrných bodů vedení vysokého napětí vzniká převážně požitím zralých bobulek určitými ptáky ~~kteří~~ buď hnízdí nebo sedají na konzolách podpěr. bodů. Výtrusy se semena dostanou do zeminy okolo stožárů. Jejich vzrůst je stejně intenzivní jako na jiných místech mimo vedení. Rostlina je velmi houževnatá.

Svojí spoluprácí urychlíte předběžný průzkum, na jehož základě bu deme moci přistoupit k výzkumu perspektivního využití silových po lí v oblasti zemědělství. Stačí nám jen hrubý odhad, neradi bychom vás připravili o více než několik minut vašeho času.

Vedoucí OBS Libochovice

Rýzal Zarost.

Předem děkujeme
Za kolektiv
dr. Jan Brzorád

Brzorád Jan

Rozvodné závody Lovosice ..... Praha, 10.července 1978
vedoucí služebny

Obracíme se na vás s prosbou o spolupráci, týkající se studia složení vegetace v blízkosti průmyslových objektů. Máme zájem především o výskyt sambucus nigra /černého bezu, bezinky/ pod stožáry elektrického vedení ve vámi spravované oblasti. Nejnovější výzkumy ukázaly, že se jedná o neobyčejně houževnatou rostlinu, která se v posledních dvou desetiletích - jak jste si pravděpodobně i vy povšimli - v důsledku intenzivní elektrifikace některých oblastí značně rozbujela. Statistické zpracování našich neúplných dat prokazuje u této rostliny schopnosti stimulovaného růstu v závislosti na účincích elektrického pole. Vaše znalost terénu nám může ušetřit stovky pracovních hodin, jestliže nám stručně zodpovíte několik otázek:

1. Vyskytuje se sambucus nigra v těsné blízkosti u:

   a/ méně než 25%
   b/ 25-50%
   c/ více než 50%

   stožárů elektrického napětí?

2. Domníváte se, že je výskyt sambucus nigra v nějakém vztahu s velikostí napětí či proudovým zatížením? Jakém?

3. Připojte případně své vlastní postřehy, svůj vlastní názor.
   Rozbujela se i mezi el. stožáry (na mezích a podl protože při velkoplošném hosp. čin. půdou se nedaří pobřeží stožárů ani stavbu tak že vodí "nezorané" které už nikdo nejde zorat se obdělat rýčem a tím pádem dám roste hůrou, a mám se skutečnost je černý bez značně rozbujely.

Svojí spoluprácí urychlíte předběžný průzkum, na jehož základě budeme moci přistoupit k výzkumu perspektivního využití silových polí v oblasti zemědělství. Stačí nám jen hrubý odhad, neradi bychom vás připravili o více než několik minut vašeho času.

Předem děkujeme
Za kolektiv
dr. Jan Brzorád

Brzorád Jan

Kuňky, kuňky!
Vezli tudy
dva malé pakuňky
řekl jednou P.V.

ILUZE NA KOLEČKÁCH

Dva výkonné elektrické radiátory, naftová kamna s kompletními kouřovody, sud a kanistry s naftou, propanbutanový vařič plus rezervní bomba, vařič na líh a líh, zásoba dřeva a oh niště. Rovněž čepice kožešinové a obleky vatované, boty filcové a pytle spací péřové. Svítidla 220 V a sada náhradních žárovek, lampa závěsná petrolejová a lampa vozová typu Hurikan, zásoba petroleje, několik baterek s rezervními zdroji, balík svíček a balík prskavek, lampionů 27.

Obyvatelé maringotky se potulují krajinou a předstírají odborný zájem o veškeré zdroje vod jen proto, aby v nich mohli chladit láhve moselského.

Maringotka je postavena zásadně tak, aby cesta k hospodě vedla přes les a jez, případně zámeckou oborou, v zimě vždy čerstvě zasněženou. Za podzimních větrů se otřásá jako loď v bouři ta hem několika desítek draků různých barev a velikostí. V jiných ročních obdobích však bývá vypouštěn okamžitě po příjezdu na lokalitu jen drak jediný a to drak čínský, který je svým pestrým vybarvením předurčen k orientaci navracejících se čerpačů. Za noci k témuž účelu slouží elektricky osvětlený lampion, zavěšený na nejvyšším stromě. Není-li v dosahu vhodný strom, bývá k tomu účelu budován zvláštní stožár, na který lze v krajním případě upevnit anténu vysílačky.

Ačkoliv vesničané příhlížející manuálnímu počínání čerpačů poznají na první pohled jejich nezpůsobilost, prozrazující jistou inteligenci, nikdy ji nenapadají, neboť odřená maringotka za vsí je ďáblova klec, sídlo nepravosti a mazaných chlápků, náchylných k násilnickému vystupování a drobným krádežím.

Čerpač by mohl na svém bicyklu s bytelným nosičem štvát vysokou zvěř po lesních stezkách a zadivoké jízdy srážet ptáky v letu /jak ve staré Francii/. Avšak drobně prší, z rozmáčených polí stoupá pára a tak raději sestoupí a koná svoji potřebu u

patníku jak starý smutný pes.

Nikdo neumí civět tak jako on. S přípravou ranní kávy kon čí.v poledních hodinách a celé dny se dokáže soustředit na přípra vu jediného talíře polévky. Neustále má po ruce 50 druhů koření, ale často si dopřeje hlt kečupu, tubu sardelové pasty anebo vypije hrst syrových vajec brčkem na limonádu, jen tak bez ničeho, těsně před spaním. V podstatě jej však nezajímá nic jiného než zívat někde na lesní mýtině. Nanejvýš dokáže dlouze klábosit o svých stařeckých chorobách, když na jaře přijede pár starých dobrých chlapů zahrát si kuličky.

To všechno má jednu nevýhodu. Kávová konvice na vařiči vydá vá podobný zvuk jako přijíždějící investoři.

- mař -

Motto: Kazatel, kap.3

18. Řekl jsem v srdci svém o způsobu synů lidských, že jsou podobni hovadům
19. Případnost synů lidských a případnost hovad jest případnost jednostejná. Jakož umírá ono, tak umírá i on, a dýchání jednostejné všickni mají, aniž co napřed má člověk před hovadem; nebo všecko je marnost
20. Obé to jde k místu jednomu; obé jest z prachu, obé také navracuje se do prachu.
21. Kdo to zná, že duch synů lidských vstupuje vzhůru a duch hovadí, že sstupuje pod zem?

ZVÍŘATA A MY

V. Faktor

Nedávno se mi dostalo do rukou dubnové číslo Newsweeku z letošního roku. V článku "Zvířata v laboratoři" jsem byl mimo jiné informován o tom, že jen ve spojených Státech přijde při laboratorním výzkumu ročně o život 50 milionů myší a krys, psy, kočky, králíky a jiná pokusná zvířata v to nepočítaje. Přibližně v téže době jsem si přečetl v práci francouzského ekologa Jeana Dorsta /1/, že roční spotřeba opic v amerických laboratořích činí až 223.000. Údaje z jiných zemí nemám k dispozici, nepochybně však v nich bude situace obdobná, omezovaná v jednotlivých zemích jedině finančními možnostmi laboratorního "výzkumu". Není nutné pouštět se do mnohdy nechutných podrobností toho, co se s těmito živými tvory v laboratořích farmaceutického, kosmetického a chemického průmyslu či v laboratořích lékařských a vojenských děje; nikdo z nás nemá zajisté žádné iluze /2/. Podle časopisu Newsweek se o tomto hromadném vraždění a mučení zvířat - odehrávající se často z velmi malicherných příčin, na příklad k vyzkoušení dráždivých účinků nových výrobků kosmetického průmyslu na lidskou pokožku a jiná citlivá místa lidského těla, jako je tomu třeba u pěnových koupelových přípravků, které jsou pokusným zvířatům vstřikovány do očních rohovek; je zbytečné hovořit o tom, že se tak děje za plného vědomí pokusných objektů, aby mohly být sledovány jejich reakce - začíná v posledních letech v západních zemích, především anglosaských, diskutovat /3/, některé militantní skupiny, na příklad Animal Liberation Front v Anglii, přepadávají laboratoře, ničí záznamy a propouštějí zvířata na svobodu /4/. Úspěchy jsou zatím nepatrné. Několik málo vědců prý již pokusů zanechalo /5/, někteří je co do kvantity omezili, jiní váhají. To vše ale zvířatům stejně nepomůže; je příliš pozdě. V tomto duchu vyznívá i závěr článku v Newsweeku: laboratorní zvířata budou i nadále obětována ve velkém počtu. Snad se to bude dít jen ve větší tajnosti či se špetkou špatného svědomí, což obětovaným zvířatům /6/ ani v nejmenším nepomůže.

Přesto se domnívám, že je třeba se ozvat. Zvláště v této části světa, kde patrně už nebo ještě není ani ta špetka špatného svědomí. V té části světa, v které se většina lidí útrpně usmívá nad zprávami z tisku o soucitných starých pannách z Anglie a s pobavením komentuje "dekadentní" počínání členů spolků pro ochranu zvířat. "Jakoby ti lidé neměli nic pořádného na práci! V moderním světě, plném vážných problémů!" Nejsou ochotni připustit, že i tohle je vážný problém, možná jeden z nejvážnějších. Vždyť zacházení člověka se zvířaty /7/ má zcela zjevnou souvislost s úctou k životu jako takovému, lidský život nevyjímaje. Snad se to někomu bude zdát přehnané, ale osobně se domnívám, že bez vivsekcí renesance a Charlese Darwina /8/, bez amerických a později i evropských technik živočišné velkovýroby /9/ a bez pokusů na laboratorních zvířatech by sice neexistovala moderní medicína se svými antibiotiky a transplantacemi orgánů /10/, nedovedu si však ani představit koncentrační tábory v Německu i jinde a zrůdné pokusy na lidech; to vše jsou spojité nádoby, a čím dříve to lidé pochopí, tím lépe pro ně /11/.

Kořeny této hluboké neúcty k ostatním živým tvorům sahají pochopitelně mnohem hlouběji. Ekolog Jean Dorst uvádí /12/, že v Indii nemají s ochranou zvířat vážné problémy, protože je tam neobyčejné množství vyšších biologických druhů krotkých. Na rozdíl od naší civilizace měla Indie od samých počátků ke zvířatům i rostlinám zcela odlišný přístup. Nejen ona, ale i jiné východní civilizace respektovaly vždy život ve všech jeho formách, protože věřily, že všechny formy pocházejí od Boha, nejsou-li dokonce totožné s některou jeho částí /13/, a člověka považovaly jen za jeden prvek velkého komplexu, zatímco naše civilizace klesla od počátku důraz na nadvládu člověka nad vším tvorstvem. V našem přístupu k živým tvorům jsou nejen prvky filosofií starověkých pohanských filosofů řecko-římské civilizace, ale především vliv židovsko-křesťanské tradice /14/. Věren těmto principům mohl pak Descartes prohlásit, že se musíme stát vládci a nejitelé přírody, a živočichy považoval jen za jakési stroje, nehodné našich sympatií, a Kant se mohl domnívat, že člověk má povinnosti jen vůči sobě samému /15/. Na druhé straně hinduisté, buddhisté a taoisté se již dva a půl tisíce let řídí ve vztahu k ostatní živé hmotě principy zcela protikladnými. O těchto principech v indické filosofii M.Hiriyanna napsal /16/:"...Povinnosti individua nejsou z indického hlediska omezeny jen na lidskou společnost, ale vztahují se prakticky na všechno cítící tvorstvo. K běžnému přikázání "miluj bližního svého jako sebe sama" přidává indická filosofie, jak zaregistroval člověk, který má pro interpretaci indické filosofie nejlepší předpoklady /17/, "a každá živá bytost je tvým bližním". Toto rozšíření světa morálního činu je ve shodě s duchem indické etiky, jejímž klíčovým principem je oddanost povinnostem a nikoliv prosazování práv. Bytosti, které nejsou charakterizovány morálním vědomím, snad žádné takové povinnosti nemají, to však neznamená, že je nemáme plnit my ve vztahu k nim. Tento ideál přátelství všech živých bytostí je nejlépe ilustrován principem "ahimsa" /18/, který tvoří integrální součást každé vyšší indické víry a byl praktikován nejen světci a mudrci, ale i některými císaři, na příklad Ašókou /19/. Tento princip možná snižuje důležitost lidské společnosti; indický ideál má však více ohledů k širšímu celku, který obsahuje všechny živé tvory. V žádném případě neignoruje ducha lidské jednoty; pouze se domnívá, že není založen jen na usilování o lidský blahobyt, ale i na povinnostech k ostatním živým tvorům, které nepatří k privilegované pozici, jakou zaujímá ve schematu vesmíru lidstvo.

Sociální morálka může sice náš obzor z individuálního hlediska značně rozšířit, ve skutečnosti nás však drží v izolaci od ostatního tvorstva. K osobnímu egoismu zde tak navíc přistupuje ještě jakýsi egoismus druhu, který nás logicky vede k závěru, že mimolidský svět smí být člověkem vykořisťován. Má-li se stát člověk skutečně svobodným, musí se tohoto typu egoismu zbavit; a to se může stát jen tehdy, když se dokáže pozvednout nad antropocentrické hledisko a pojímat vše jako stejně posvátné - ať už je to slovy Gity "kráva, slon nebo pes, kultivovaný brahmán nebo nedotknutelný paria, který psy pojídá".

Rovněž taoismus vyhlašuje jednotu všech bytostí a vyžaduje uctívání života ve všech jeho formách, s vyjímkou případů nejvyšší nutnosti. Žádá na příklad po sběračovi, který pokosil tisíce květů na seno pro svůj dobytek, aby si pro zábavu neutrhnul ani jedinou květinu na kraji cesty. Úvahy stejného druhu nacházíme i v Knize odměn a trestů, čínské sbírce přibližně z 11.století, v níž řada přikázání ukládá člověku ochraňovat živočichy a rostliny, a to i ty nejnižší.

Domnívám se, že je zbytečné uvádět další příklady. I tak je zřejmé, že vztah naší civilizace k živé přírodě je něčím zcela výjimečným, a zhlediska jiných kulturních společenství i něčím barbarským, svědčícím o nevědomosti a nepochopení podstaty reality. Bylo by již na čase se nad naším antropocentrickým - a ničím než materiálním prospěchem neodůvodnitelným - egoismem zamyslet a vyvodit z něj důsledky. Dejme tomu, že ještě není pozdě, i když v tom by s námi asi většina kompetentních lidí jen stěží souhlasila.

---

1 - Jean Dorst: Ohrožená příroda, vydal Orbis v roce 1974

2 - jen pro ilustraci: indická vláda nedávno zakázala dovoz rézusů v počtu 12.000 měsíčně do U.S.A. pro lékařský výzkum. Zjistilo se totiž, že dovezené opice - v ceně 400 dolarů za kus; vysoká cena je nepochybně hlavním důvodem, proč jich v amerických laboratořích neumučí podstatně více; navíc na jednu dovezenou připadají dvě uhynulé při převozu nebo při odchytu - jsou ponořovány do vody ohřáté na 95 stupňů Celsia a pak ozařovány neutronovými paprsky.

3 - týká se to především těch pokusů, které jsou "zdvojovány k studijním účelům", ačkoliv by mohly být právě tak dobře popsány v příslušných příručkách a učebnicích.

4 - podobně si vedou i jiné skupiny, na příklad v Itálii, v zoologických zahradách

5 - za příklad Newsweek uvádí jakéhosi psychologa, který studoval agresivní chování tak, že dával dvojicím myší elektrické šoky, aby je přinutil mezi sebou bojovat. Je ovšem zajímavé, že tento psycholog neztratil víru v hodnotu svých "vědeckých" výzkumů. Domnívám se, že soudný člověk musí kromě soucitu s pokusnými objekty cítit i pohrdání k "práci" takto orientovaných vědců. Ostatně od Pasteurových králíků, přes Pavlovovy psy a krysy v bludištích amerických behaviouristů k opicím ozařovaným neutronovými paprsky či upoutávaným na makety automobilů a vrtu-

ných pak 60 km rychlostí proti zdi vede přímá cesta. Všechny řečičky o mírových či prospěšných úmyslech takto pojaté vědy a o jejím občasném zneužití nesvědomitými jedinci, případně politickými systémy, jsou pro kočku. V této souvislosti stojí za povšimnutí, že tradiční čínská či indická medicína, o jejichž praktických výsledcích dnes v lékařských kruzích pravděpodobně nikdo nepochybuje, se tolik tisíciletí obešla bez vivisekcí a podobných infantilních přístupů k živé hmotě.

6 - povšimněte si laskavě tohoto termínu, doslovně přeloženého z angličtiny; je spjat s érou primitivních náboženských kultů, s érou, o které se všeobecně domníváme, že již dávno minula. V této souvislosti nebude jistě bez zajímavosti seznámit se s prací Vladimíra Úlehly: Život vesmírný, z níž uvádím v příloze I několik zkrácených kapitol, které se přímo zabývají touto problematikou.

7 - existuje u nás vůbec nějaký spolek pro ochranu zvířat? Vzpomínám si na zhruba dva roky starou zprávu z našeho tisku. Opilý zaměstnanec jednoho slovenského kravína probodl nožem v agresivním záchvatu vemene asi tuctu krav. Dostal se přirozeně před soud - ale jen za poškození státního majetku. Co kdyby byly ty krávy jeho? Připusťme alespoň teoreticky, že by to u nás bylo možné. Rád bych se nějaké kompetentní osoby optal, co by se stalo v takovém případě. Existuje u nás vůbec nějaký zákon, podle kterého by ho bylo možné postavit před soud? Pochybuji. Kontrastuje s tím postoj veřejnosti a zákony v anglosaských zemích. Vzpomínám si na dva případy z Kanady: v prvním případě byl automobilem uštván k smrti vlk, v druhém byla systematicky zanedbávána hospodářská zvířata. V obou případech byly vyneseny několikaměsíční nepodmíněné tresty odnětí svobody na základě zákona o ochraně zvířat před týráním. Postoj našich institucí dokumentuje mimo jiné nedávný případ, zveřejněný v prosinci minulého roku Mladou frontou. Pět tuctu labutí zamrzlo někde na okraji Prahy do ledu rybníka. Nenašla se instituce, včetně Zoologické zahrady a Mysliveckého svazu, která by byla ochotna pro labutě něco - udělat.

8 - Darwin sám se jen těžko ještě po letech s jednou vivisekcí, kterou prováděl, vyrovnával a stále se mu vracel obraz psa s otevřeným břichem, který mu v průběhu vivisekce lízal ruku.

9 - citová otrlost, kterou práce v těchto průmyslových objektech vzbuzuje u mladých zaměstnankyň, je výstižně ilustrována v poslední - nevydané - próze B.Hrabala /viz příloha II/; prostor, který tomuto tématu věnoval svědčí o tom, že alespoň někteří lidé u nás si začínají uvědomovat vážnost situace.

10 - zajisté bychom bez jistých lékařských technik nezůstali a rozhodně by nebyly o nic méně použitelné, i kdyby byly založeny na zcela jiných principech - viz Indie, Čína či lidové lékařství, využívající léčivých bylin.

11 - Od dob Kopernika a Giordana Bruna jsme značně posunuli měřítka ve vztahu k makrokosmu, lépe řečeno vrátili jsme se oklikou k některým představám předaristotelské řecké kosmogonie. Totéž bychom nyní měli učinit i ve vztahu k mikrokosmu - zbavit se antropocentrismu i v opačném směru.

12 - Jean Dorst: Ohrožená příroda, Orbis, Praha 1974

13 - Šrí Rámakrišna: Bůh proniká všemi bytostmi, je přítomen i v mravenci, rozdíl je jen ve vnější podobě.
I ve Starém zákoně se po potopě Bůh hlásí k živým tvorům, které stvořil a uzavírá s nimi smlouvu podobně jako s Noem a jeho syny. Na vztahu člověka k ostatnímu tvorstvu to však nic nemění - viz již citované verše z Genese v poznámce číslo 14.
/Genesis, kap.9
8. I mluvil Bůh k Noé a synům jeho s ním, řka:
9. Já zajisté vcházím v smlouvu svou s vámi, i s semenem vaším po vás.
10. A se všelikou duší živou, kteráž jest s vámi, z ptactva, z hovad a ze všech živočichů zemských, kteříž jsou s vámi, kteříž vyšli z korábu, až do všelikého živočicha zemského.

14 - Genesis, kap.9
1. Tedy požehnal Bůh Noé i synům jeho a řekl jim: plodťež se a rozmnožujte se, a naplňte zemi.
2. Strach váš a hrůza vaše buď na všeliký živočich země, a na všecko ptactvo nebeské. Všecko, což se hýbe na zemi, a všecky ryby mořské v ruce vaše dány jsou.
3. Všecko, což se hýbe a jest živo, bude vám za pokrm...

Následující citát z Nového zákona má zcela zřejmý vztah k přijímání neizraelitů do křesťanských obcí, jak vyplývá z dalších veršů; zároveň je však i potvrzením smlouvy mezi Bohem a člověkem o lidském vztahu k ostatnímu tvorstvu. Nový zákon tudíž v tomto ohledu nic nezměnil.

Skutkové S.Apoštolů, kap.10
9. Nazejtří pak, když oni šli, a přibližovali se k městu, všel Petr na horu, aby se modlil, okolo hodiny šesté.
10. A potom velice zlačněv, chtěl pojísti. Když pak oni strojili, připadlo na něj myšlení vytržení.
11. I uzřel nebe otevřené a sstupující k sobě nádobu jakous jako prostěradlo veliké, za čtyři roby uvázanou, ana se spouští na zem.
12. Na níž byla všeliká zemská hovada čtvernohá, a zvířata a zeměplazové, i ptactvo nebeské.
13. I stal se hlas k němu: vstaň Petře, bi a jez...

15 - sv. František z Assisi byl v evropských dějinách zjevem zcela výjimečným.
Nebude samozřejmě na škodu zmínit se rovněž o hnutí vegetariánském, pokud pramení z principů etických. Uvedím namátkou několik jmen osob, které alespoň v určité fázi svého života vegetariánství praktikovaly, a které podle mého mínění zároveň vyhovují danému kriteriu: Pythagoras, Platon, Sokrates, Plutarch, Plinius, Seneka, Lukanus, Gassendi, Pascal, Bossuet, Fenelon, Volney, J.J. Rosseau, Newton, Milton, Franklin, Byron, Bernardin de Saint-Pierre, Elisée Reclus, Richard Wagner, Tolstoj, B.Shaw...

16 - Outlines of Indian Philosophy, úvod, str. 22-23, vydal George Allen a Unwin Ltd., Londýn 1932. Překlad 1.kapitoly v LH 2/78

17 - Romain Rolland: Mahatma Gandhi, str. 33

18 - do angličtiny překládáno jako "non-injury", do češtiny možné překládat jako "neubližování", "nezraňování". Je integrální součástí heterodoxního myšlení, jak ho známe z buddhismu a jainismu, není však neznámé ani ortodoxnímu myšlení Indie. V Kalpa Sútrách, ve kterých je obsaženo učení Gautamy Buddhy, je princip ahimsa na prominentním místě.
V jedné kapitole Mahabharáty, která má název "Rajna-ninda", se vyskytuje tento příběh:
v lese žil zbožný bráhmín, který si přál vykonat oběť, aniž by ublížil nějakému živému stvoření. Nerozuměl proto bohům pouze obilí. Bůh pravosti, Dharma, žijící poblíž, vtělen v antilopu, mu vytknul zbytečnost takového počínání a nabídl se sám za oběť. Bráhmín nejprve nad nabídkou váhal, když mu však antilopa připomněla dobro, které z toho pro ní vyplyne, souhlasil - je to zvrat v příběhu, který měl zřejmě upozornit na rafinovanost těch, kteří oběť zvířete ospravedlňují tím, že jak oběť, tak ten, kdo oběť provádí, na tom získá. Příběh pak pokračuje tím, že v okamžiku, kdy byla antilopa obětována, ztratil bráhmín všechny zásluhy, kterých dosáhl předchozím zbožným životem, a zvíře, znovunabývajíc svoji původní božskou podobu, mu vysvětlilo princip ahimsy a popsalo ho jako "úplnou ctnost" /sakalo dharmah/.

19 - vládl ve 3.století před naším letopočtem. Roku 242 před naším letopočtem vydal na příklad zákon na ochranu ryb, suchozemských zvířat a lesů. Některé z jeho ediktů, nazývané Abharavana, vyhlásily opravdové přírodní reservace.

Teprve láska ke všemu tvorstvu učinila z člověka lidskou bytost.

Albert Schweitzer

Vztah moderního člověka k planetě..nebyl vztahem partnerů žijících v symbióze, ale vztahem tasemnice trápícího psa nebo plísně parasitující na bramboře.

Aldous Huxley

Vidět jak se velká zvířata volně a beze strachu pohybují ve svém přirozeném prostředí, je jednou z nejpůsobivějších a nejvzrušivějších podívaných na světě. Je možno ji srovnat s pohledem na vznešenou stavbu nebo poslechem nejdokonalejší symfonie.

Julian Huxley

Aby ukojili svůj hlad, nemají dosti plodů, které jim Bůh vložil v ruce, zločinem proti Bohu, nad kterým chvěje se příroda, žádají v krvi jiné potravy.

Lamartine

Příloha I

VLADIMÍR ÚLEHLA : ŽIVOT VESMÍRNÝ /domněnky o původu života/

Život a práce, Praha 1944, 1.díl

Výběr z 2.kapitoly: Hrůza z prostoru
3.kapitoly: Ztracený ráj
4.kapitoly: Špatné svědomí

...Musel to být asi mocný podnět, který přinutil lidského předka opustit poměrně bezpečný život v korunách stromů a zaměnit jej za nevyzkoušené nebezpečenství života na volné prostoře...Jediný podnět zdá se mohl působiti dosti průbojně, a to ten, že se sídliště vlhké a lesem krytá začalo měnit v suchou step bez stromů. Je to týž podnět, který přiměl předky dnešního koně, že se ze zvířat málo pohyblivých začali proměňovat v hbité běžce... potomci dryopitheca se začali rovněž zvetšovat...A také vlastní začátek vývojové řady, ke které patří člověk i opice anthropoidní, tedy řada primátů, zahajuje ssavec velký jen jako malá krysa... Byla to změna velmi pozvolná, a kdybychom v té oblasti byli tehdy žili, nic bychom nebyli pozorovali...Ještě za středního oligocénu ležel Tibet s přilehlými kraji...docela nízko nad mořem, byl hustě zalesněn a bohatě zavlažován...Byl to lesní oceán, přeladující se zvolna, skoro nepostižitelně, z mírného pásma na severu do tropického pásma na jihu...Podle poznatků získaných výpravou muzea Fieldova nebylo ve střední Asii nikdy zalednění...a tu ještě více vynikne rovnoměrná a věkovitá proměna, kterou tento kraj procházel od lesního oceánu přes step k bezvodé poušti. A toto nesmírné a - pozorováno z lidského hlediska - nekonečně dlouho trvající moře lesů, zvolna, zvolna vysychajících, to byl - lidský ráj...

Podle pravidla Matthewsova usídlují se nejprimitivnější členové nějaké živočišné skupiny zpravidla nejdále od vývojového střediska té skupiny...Jaké byly zvyky a jaký byl způsob života těchto prvních vystěhovalců? I kdybychom o tom nic nevěděli, mohli bychom z obdoby dnešního chování lidských primitivů se značnou pravděpodobností odhadnout, že podnes nejméně lpí na domově lovec a voják, že trochu, ale jen o málo víc na něm lpí pastevec, mnohem více pak sběrač potravy...a že nepoměrně více, než všichni předchozí dohromady na domově lpí zahradnický rolník. Jak houževnatě ten lpí na domově, dokládá dnešní rolnický kmen Dardů, žijící kolem Gilgitu v jižním Pamiru. Nevystěhuje se, ačkliv mu to vláda nabízela. A přece jim často selže déšť, na kterém všechno závisí, takže se musejí živit suchou travou. Jsou skvělí zavodňovací inženýři a čistí rolníci typu zahradnického, a znova a znova podnikají zápas s postupujícím suchem. Stejně si počínali pouštoví rolníci indiánští z kmenů Pima, Papago a jiných v Arizoně. Studoval jsem zbytkyjejich velkých zavodňovacích staveb v krajině, kde by dnešní Evropan zahynul do tří dní žízní, nebýt vrtaných studní. A tito "primitivové" překonali sucho obrovitými stavbami zavodňovacími, a ještě v tom nehostinném prostředí vypěstili kukuřici, tabák, fazole, dýně a mnohou jinou důležitou plodinu, kterou jsme si od nich vypůjčili. Za to jsme jim my - lidé z Evropy - přinesli misionáře, olovo, alkohol a poddanství, a teprve dík této smě-

si činitelů museli oni ustoupit ze své obdělávané pouště a ponechat ji na pospas suchu...

Člověk lovec se stěhuje bez rozpaků za zvěří, jak dokládají dnešní lovecké kmeny africké, asijské i americké. Kde je zvěř, tam je jeho domov...A tak to byl asi lovec, který první z kolébky lidstva ve střední Asii odcházel, za ním pastevec a konečně rolník...A zdá se, že dvojí kultura vyprýštila proto z vlny pastevecké: čistá kultura bojovně-pastevecká, nesená lidem, který se živí masem, a kultura lidu rolnického, jemuž dobytek může býti sluhou, ale ne dárcem potravy. K této druhé vlně patří většina obyvatelstva indického a čínského...

Nejstarší zbytky člověka na nejzašším obvodu v západní a jihozápadní Evropě, jsou výraznými zbytky člověka-lovce. Žil v jeskyních a živil se lovem velkých zvířat. Zabíjel. Teprve ve střední době kamenné se objevují první náznaky smíšené kultury rybářsko-rolnické, náznaky kultury sběračů potravy smíšených s lovci. A konečně se najednou, na začátku mladší doby kamenné, vynoří v Evropě rolník. U nás jsou datovány první zbytky té kultury k letům 3.500 před Kristem, a ukazují již vysokou úroveň sběrače potravy, proměněného v rolníka. V té době to začalo být ve střední Asii již asi velmi zlé. Neboť asi k tomu datu klade Andrews poslední vrchní vrstvy kultury objevené v dnešní poušti Gobi, kultury, která tam náhle ustává. A tak se dnešní vlastnosti lidských typů neprosto shodují s vlastnostmi typů, nastupujících na periferii z kolébky lidstva, podle stavu vědění archeologického, od nějakého čtvrt milionu let před Kristem až k dobám historickým. Jaké byly představy lovcovy a představy rolníkovy, a k jaké směsi mohlo docházet ve smíšené kultuře pastevecko-rolnické? Hledám odpověď v proměně, která se odehrála s výživou pračlověka při přechodu od života na stromech k životu pozemnímu. Byla to proměna stejně pronikavá jako ostatní proměny chování. Vždyť z dnešních lidoopů žádný není masožravec. Gorila, jak podrobně popsali manželé Johnstonovi, se ve své východoafrické vlasti živí ovocem a zeleninou, hlavně výhonky bambusovými, které také číňanům jsou důležitou potravou. Též orangutan a šimpanz pojídají nejraději plody, ovoce a zeleninu. Jsou to vegetariáni. K jiným tvorům ukrutnosti nejeví, sami nikoho nenapadají, ze smečky stavějí se jen staří samci na odpor, aby obránili samice a mláďata. Odkaz dryopithekův udržuje sev nich takřka nezměněně. I v dnešních lidských sběračích potravy na ostrovech sundských, v kmeni Semangů, udržuje se odkaz ten jen málo změněný. K potravě rostlinné přibírají vejce, ulovenou rybu, hmyz, mrtvého ptáka. Pojídají všechno, ale živí se převážně potravou rostlinnou. Avšak nejstarší skutečně evropský člověk z rodu homo, který nám po sobě zanechal tolik stop, že si můžeme představit, jak se živil - nejstarší jeskynní člověk z nejstaršího paleolitika - byl naprostý vratdící lovec. Po dlouhé desítky tisíců let také jeho nástupci byli lovci. Byli to vyslovení masožravci. Lapali do pastí velkou zvěř, mamuty, soby, medvědy, bojovali s ní, pekli maso, kosti rozbíjeli a morek vyssávali. A i ti nejstarší pěstili kult krve, krví pomazávali obřadní místa, pohřebiště, kosti mrtvého náčelníka...Jaká to proměna lesního býložravce, jestliže přijmeme názor, že se z něho všechno lidstvo vyvinulo! Kdy k ní došlo? Jistě až po přechodu k životu pozemnímu. Ale nedošlo k ní asi obecně, ani mnohokráte. Od počátku váže se lidská masožravost na obřadnost... Rozšířila se asi z jediného objevu. Možná, že z nedostatku jiné potravy sahal již dříve člověk-sběrač tu a tam k larvám hmyzím, že vypíjel vajíčka a jinak svou rostlinnou stravu po způsobu všežravců doplňoval. Možná, že vysychající tůně v poříčí řek dávno před tím vylovoval, a za hladu se snad i po vzoru malých ssavců naučil chyceném ptáku vypíjet krev. Možná. Ale to ještě nebyla masožravost, spojená s bojovným zabíjením! K té došlo, jak soudím, současně s objevem, že ohněm se chuť masa a tuku výhodně změní. Jak k tomuto objevu došlo není těžké si představit. Bystrá hlava mohla přežít požár stepi, ukryvši se v hlubším místě. Veden hladem a snad i zápachem pojedl

tento první objevitel náhodnou pečeni, kterou příroda sama připravila. A to ho vedlo k nápadu připravitsi takovou pečeni uměle a kdykoliv, i když není blesku, který by step sapálil. Začal udržovat oheň. K vynálezu křesadla, suchých větví, troudu a podobných pomůcek mohlo dojít později, ale oba objevy, objev stravitelné pečeně i objev, že suché větve při rychlém tření se vznítí, zdá se, že si nebyly příliš vzdáleny. Vždyť není obřadnosti člověka-lovce, při níž by se božstvu nějak nepřinášela též oběť zápalná! Vegetariánský-rolník-zahradník takových představ nemá a není důvodu, aby v něm vznikly. Obětuje stromu barevnou okrasu - lepší květ, než ten, kterým strom kvete, obětuje zrcadlící studánce třpytná zrnka zlata - tedy lepší třpyt, než sama studánka má, větru hrst zrna, kterým vítr spolu s deštěm jako poslové sluneční zúrodňují zemi. Ale zabíjet a spalovat zvíře za oběť bohům rolník-zahradník nepotřebuje...

A tu jsme již u rozchodu dvou větví. Když se sběrač potravy toulá krajem, může náhodně uložit nastřádané zrno a může později nalézti, že vyklíčilo a nese již plody. I to jest objev, který postačil jednou, aby vedl k linii zahradnicko-rolnické...Tehdy si rolník odnesl své představy o vzniku života, a ty byly jiné, než představy lidské větve, která se podle jednoho objevu naučila bojovat s pomocí ohně proti zvěři a s pomocí téhož silného "ducha" obměkčí zvěř, aby mohla být pozřena. Rolník nemá zapotřebí kouzel. Není také v jeho životě nic ústředního. Není předlohy, podle které by mohl sebe povyšovat na pána světa. Ba vůbec pojem pána je mu cizí. Podle Peiskera náš výraz pán je původu turkotatarského. Tomu však je vegetariánský rolník příliš dalek, protože je příliš včleněn do přírody, ze které rovnoměrně žije. Do ní ukládá své mrtvé stejně jako sémě rostlin,v nejasné představě, že ze života do země uloženého vzejde zase život, zda ten či onen není rozhodující, vždyť mnohonásobnou úrodou opuká země každého jara po zimě a také později, po letních deštích. Dnes v oroseném květu, zítra v ptačím hrdle, pozítří ve smíchu člověka zajiskří se týž záblesk života toužícího růst a zrát, kdykoliv jen životadárná země, největší a hlavní jsoucno, sama se vrací k životu v objetí jarního slunce... Když tedy rolník přemýšlí, spatřuje ve věčných zásnubách země vrcholnou obdobu svého vlastního života i všeho života kolem sebe, a původ jednotlivého života splývá mu zajedno s původem jara na zemi, i se základní schopností země život ze sebe vydávat. Proto mu není divné, že drobnější tvorstvo kolem, jakmile byla země sluncem zúrodněna, vzniká kdykoliv z čehokoliv, hlavně po dešti z bláta... Tu všude přežívá...základní postřeh sběrače a pozdějšího zahradníka, že semeno, ztuhlé a zdánlivě neživé, rozvine se do nového života právě tak jako země sama po zimní ztuhlosti, když vlhké teplo z polibku slunečního ji zúrodní. Proto není ostrého rozdílu mezi životem a smrtí, mezi živým a neživým, mezi jednotlivou živou bytostí a všeoživeným přírodním celkem. Jsou jen plynulé a občasné přechody a obměny! Tato přírodní všeoživenost, podložená základní úctou k rodící a plodící zemi, promlouvá i způvodního lidového náboženství řeckého, promlouvá též z mravní souvislosti všech životů v pozdějším náboženství indickém, ačkoliv obě tato náboženství představují již útvary druhotné a smíšené...Složka rolnická je však v obojím dosti silná, aby se při víře ve stěhování duší nezaostřila anthropocentricky, nýbrž zůstala při panpsychismu, ve kterém člověk není ani vrcholem ani cílem, a jímž není ani osobitý život jedinců v jakékoliv osobité a konečné podobě posmrtné...Ve svém jádře byla vždy věrouka rolníkova bez bohů, a kdyby nebylo vlivů z větve pastevecké a lovecké, byla by bez bohů zůstala. Vždyť ještě v desátém století po Kristu uctívali naši předkové háje, stromy, řeky, studánky, pokud to nezměnilo slovo nebo meč věrozvěstů...

Je to linie, která, abychom se vrátili k naší hlavní otázce, k anthropocentrismu nevedla, která vedla spíše od něho, k odosobněnému, málo sebevědomému zažívání a prožívání života v souznění s okolím. Nevedla ani k rozvoji běžného strachu před smrtí. Podnes je až neuvěřitelné,

jak se naši staří venkovští lidé dovedou smrti nebát, jak o ní klidně hovoří a připravují se na ni, zatímco jiní lpí na životě tělem i duší. Jako by sev takovém nebojácném člověku projevoval, ba jako by sev něm přímo vymendloval původní vegetariánský typ sběrače-zahradníka, kdežto v druhém pak lovec či pastevec. Ano, s lovcem je to vše jiné, a vše je takové, že se jemu musí přičíst vlastnictví víry a názoru anthropocentrického. Jak jinak vyvinul se po přechodu na pevnou zemi a po objevu ohně jako spojence při lovu a při požívání kořisti jeho život! Představíte si ho, jak číhá, přepadá, vraždí a čtvrtí kořist ve stálé úzkosti, že sám bude vyčíhán, přepaden, zavražděn a pozřen. Mstí se soupeřícímu lovci a sám se hrozí pomsty jeho. Neboť oko za oko, zub za zub. Ale nejen msta lidská, též msta zabitých zvířat mu hrozí. Objevují se mu ve snu, straší ho v přítmí, a jako on užívá ducha ohně, užívají též ona kouzel, aby ho oklamala, zlákala, jako on oklamal a zlákal do pasti je. A přece nelze ustat! Jak jinak by vydalo zvíře sebe samo za potravu než po boji, který leckdy nemohl by dopadnouti jinak, než lovcovou porážkou. Proto jsou všechny prostředky dobré, aby to dobře dopadlo. Účel světí prostředky. Zázrak je jedním z nich i kouzlo. Zázrak a kouzlo ochrání lovce od "zlého pohledu" zvěře, zvláště zázrak ohně vykouzleného hbitě třením. Když se od napjatého kusu dřeva, po kterém se druhý kus tře, při náhodném uvolnění třený kus daleko odrazí, je objeven luk! Střela a plápol ohně, to jsou zbraně, před kterými couvá mocné zvíře... Úskok je vedoucím motivem. Proto se vedoucím tlupy stává ten, kdo krutost a odvahu dovede nejlépe spojit s kouzly a úskoky. Takového jedince je třeba odvrátit od hněvu prosbou, dary, obětí, a je třeba si ho vážit, vždyť jedině on to je, kdo za tyto úsluhy v nějtěžším boji vykoupí svým životem život ostatních, on - vládce a hrdina i vykupitel. Je tu snad třeba hledat obtížně spoj od tohoto zaměření k anthropocentrické věrouce starozákonní? Souvislost obojího je očividná...

Zbytky záhadné činnosti lidské ~~kultur~~ ze starší doby kamenné, z údobí mezi šedesáti a stodvacíti tisíci lety před Kristem, nemohly býti pochopeny, pokud badatelé neobjevili, že v jeskyních v jihozápadní Evropě a ve skalních městech fezzanských v severní Africe nejde o virtuozní zálibu předvěkého malíře, kreslíře, řezbáře a sochaře, který by si dával v hloubi tmavé jeskyně svítit, aby tu pro nic za nic zobrazoval lovenou zvěř, nýbrž že jde o úpěnlivý náboženský obřad! A hlavní pohnútkou toho obřadu nebylo nic jásavého a primitivně upřímného! Byla velmi složitá a velmi ponurá - špatné svědomí, spojené s nevyhnutelnou potřebou nového úkladu, nového proviněnní. Člověk musel boha usmířit, že mu zavraždil tolik zvěře, a musel toho "pána zvěře" pohnout, aby mu napěstil další zvěř a tak zabezpečil další obživu. A konečně se musel i proti lovené zvěři samé nějak pojistit: složitými obřady jí předstíral, že ne on, ale někdo jiný ji skolil nebo skolí! Jak složitá to věrouka, jež sloužila za podklad k obřadům neméně složitým! Věru, že by ji nebylo možno pochopit a vyložit, a že by ani nebylo možno vystihnout, jak se obřady samé prováděly, že se při nich konaly složité tance ve zvířecích maskách, že se při nich prolévala krev, že docházelo k sebezraňování, k částečné kastraci mladých lovců, k obřízce, že se poraňovaly portréty zvěře a že se tu dálo mnoho a mnoho jiného - to by se nebylo všechno dalo ze sporých zbytků dnes vyčíst. kdyby se nebyly všechny tyto složky pravěkého loveckého obřadnictví našly podnes živé mezi primitivními kmeny na stejné periferii, kde se odehrávaly kdysi, v Africe a severovýchodní Sibiři.

Mysl lovců dnešních je zaujata stejnými náboženskými představami jako mysl lovců předvěkých, neboť stejný a vždy znovu oživovaný je základní dojem, který se lovci ryje do mysli. Je to hrůza vybavovaná od té chvíle, kdy se lovec stal lovcem, kdy vynalezl útočnou vraždu jako prostředek k obživě...

Když se člověku podařilo objevit, že není třeba vždy zvěř zabíjet, že j možno ji zajmout a žít z toho, že se mu v zajetí množí, když poznal, že

se zvláště snadno množí v zajetí skot, obtížně však medvěd, ke kterému severský člověk též sáhl, a když se mu podařilo velkým činem podrobit si ~~kdy~~ divokého býka, tu se z lovce začíná vyvíjet pastevec, a v jeho mysli rozvíjí se původní lovecká obřadnost a kouzelnická praktika v symbolizovanou a vznosnou, ale v jádře stejně krutou nauku o stvořiteli světa a pánem nad životem a smrtí, o člověku jako o jeho nejoblíbenějším díle a pánu nad ostatním světem, o smíru mezi nejvyšším vládcem-bohem a člověkem...Pastevec polodivokých stád byl nucen trávit dlouhé noci na stráži v širém prostoru s hvězdnou oblohou nad hlavou...Stále mystičtěji a záhadněji znějí proto výklady o vlivu hvězd, které jsou zaplétány do příběhu o stvoření, hříchu a vykoupení, a které se především stávají symboly: jejich nebeské stádo se pase pod dozorem nočního vůdce, býka-měsíce, pohotovo nahrazovat ušlý život na zemi svými nesčetnými rezervami, vtělovat se v život na zemi, když zrána jejich vlastní život jedním zkosením zahubí věčný lovec-slunce. Tato základní představa - protějšek k rolnické představě o životadárném slunci a zemi - dá se vyčíst z obřadů paleolitického člověka v jihozápadní Evropě ve dvacátém tisíciletí před Kristem, dá se vyčíst také z obřadních zvyklostí dnešních kmenů loveckých. S odporem čtete v zmíněném spisu Pertoldově o hrůzné oběti mučeného koně, kterou si u čukčů vykupuje čaroděj cestu k nebeským duchům, aby z nich vylákal výhody pro lovce svého kmene. Žertovně líčí Schrenck chytráctví sibiřských ostjaků a giljaků, jak chytí a vykrmí medvěda, a jak ho zabijí na hostinu; jak k zabíječce, k hostině, pozvou také zabitého medvěda v podobě loutky z jeho vycpané kůže, jak té loutce předkládají nejlepší kousky z jejího vlastního těla, aby ji poctili; jak jí předstírají, že oni nejsou ničím vinni, všechno že zavinila zlá ropucha, jejíž vystřižená podoba hledí na medvěda z měchuřinového okénka; a když medvěd pozná, že už je všemu konec, protože už pojedl vlastních ústrojů, srdce, plic a jater, tož jak se dá do pláče a oni jak ručníkem utírají loutce oči, ale hnem jí ještě na nos položí obrázek vystřižené ropuchy, aby se medvěd nespletl v představě viníka a dodatečně se nemstil. S úžasem poznáváte, jak se podařilo nalézti věrnou, doslovnou kopii těchto obřadů a představ, či lépe řečeno věrnou její předlohu u paleolitického člověka v jihozápadní Evropě, s tou jen obměnou, že podle objevu hraběte Begouéna v jeskyni Montespan, hotovil si předvěký člověk medvědí loutku z hlíny, která dodnes zůstala v jeskyni uchována i s medvědí lebkou, ukazujíc, že medvědí kůže byla přes připravenou kalotu přetahována. A jak se zase věrnou kopii této varianty podařilo dr.Huggershoffovi objevit nedávno u dnešního afrického kmene Bamanů s tím jediným rozdílem, že ti si kalotu vytesávají na volném prostranství z kamene.

Jako červená nit táhne se všemi variantami hlavní motiv: špatné svědomí, strach, že smrt přinese zlou odplatu za prolitou krev, za spáchané hříchy, snaha zabezpečit se proti této mstě na onom světě. Rozvíjí se víra v osobní nesmrtelno, ale je od počátku zatížena, ba snad navoděna strachem ze smrti, strachem z trestu. Dnes mně, zítra tobě. Smír a šalba jsou prostředky odvracející trest a pomstu, v dýmu ohně nechť se božstvu představí někdo jiný jako viník...Dnešní i někdejší primitiv musel se kromě toho vypořádávat též se zabitým zvířetem; a jestliže šalba ostjackého či giljackého obřadu a medvědem působí u nás již jen jako masopustní obdoba medvěda z hrachoviny - jako šprýmovní obřad vzpomínkového rázu, nechybí podnes příkladů, jak vážně pojímal člověk tuto obřadnou šalbu zabité zvěře. Trpaslíci z konžského pralesa Ituri vykupují si podnes alibi před zavražděnou antilopou složitým obřadem za východu slunce, při němž obrazu antilopy, do písku nakreslenému, předstírají před lovem, že jej zastřelí prvním svým paprskem slunce a ne oni. A když zvíře ulovili, zbaví se dodatečně jeho mýty tím, že mu vetřou do obrazu v písku krev a chlupy a dají mu tak možnost, aby se opět z nějaké hvězdy zrodilo. Poskytnuvše mu toto dobrodiní, zavazují si je k vděčnosti. "Že v této oblasti", pokračuje Frobenius, "mají hvězdy podnes skutečný vztah k životu a ke krvi,

ukazují zkušenosti, které jsme sesbírali. Křováci pouště Kalahari považují hvězdy za antilopy elen, nebo naopak antilopy za hvězdy, a proto se nesmějí kosti zabitého zvířete rozlámat, jinak zajde světlo hvězdného nebe. Kmeny Mande a Bamana považují hvězdy za antilopy koba. Lidé z Bufalabe je zas považují za skot. Ve všech křováckých viskách visí na vysokých vidličnatých větvích hlavy ulovených antilop tak dlouho, až je larvy rozežerou. Proč tu visí? Pro povětroně, přinášející štěstí! Ztotožňuje se tedy antilopa s hvězdou, ale ne ve smyslu pohádky, nýbrž z původní hluboké uchvácenosti, jež uváděla zážitek života do staré kultury".
Do nepoznání opřádá pozdější věrouka kulturních národů tuto základní představu lovcovu symbolikou, mystikou, mysteriemi, bohoslužbou, ale jakmile jsme jednou pochopili základní ideu, podaří se skoro všude rozplésti toto kokonové předivo a vytěžit z něho jádro. Není to jistě obtížné, když se naskytuje tak jasné vodítko jako ilustrovaná hlava býčí, lví, antilopí, anebo jméno souhvězdí, jak je naše kultura převzala od kultur východních prostřednictvím kultury řecké. Zvláště kultura egyptská a mezopotamská ukazují těmito jmény, že hvězdy byly zapředeny do obřadů nejvážnějšího rázu...
V podstatě jde stále o týž světový obraz člověka-lovce. Nebe se zemí sev něm také sceluje, ne však k rytmickému dramatu zásnub a plození, leč ve velké divadlo vraždy a pomsty, strachu, proseb a usmíření. Strach před smrtí, tato přirozená reakce všeho živého, zesílí se tím obrazem v pohnutku všeho duševního konání, zatímco v člověku rolníkovi tento strach na pozadí věčného kolotání, věčného vzniku a zrodu takřka pohasíná.
A překonaný strach, vítězství nad sebou samým, uzrává v pocit heroismu, osobní hrdinnosti a velikosti, což jsou opět pocity vegetariánskému rolníku cizí.
Všeobecná potřeba nápravy i tam, kde osobního heroismu není, vede konečně k věroukám, jejichž výslednou ideou je vykoupení, spasení, očištění. Rolník ani takové potřeby nemá. Nezná úzkosti lovcovy, nezná jeho provinění. Nerozvíjí jeho složitých představ o vzniku života a světa. Nezná ani jeho úžasu a zamyšlení...Rolník ve dne pracuje a v noci odpočívá, noci téměř nezná. A když se již musí z kolébky stěhovat, jsou jeho představy dávno hotovy...Ale také názor pastevců je v té době již hotov, a tak oba názory při pohybu kmenů na sebe naráží...a s krví mísí se též světový názor, a jako se divoké druhy zvířat z poměrné jednolitosti rozbují v nepřebernou rozmanitost odrůd a sort, když je člověk ochočí a kříží, tak se poměrně jednolitý názor a věrouka rolníkova i lovcova po těchto zásnubách rozvětví v nepřebernou pestrost kosmogonií, theogonií, biogonií a anthropogonií a zabalí se přemírou roušek obřadných, věroučných, mravoučných...Ale tento rozbor, byť i velmi zajímavý, vedl by nás již za vytčený rámec. Sáhněme proto jen k výsledku, který je následně: představa geocentrická je podstatnou složkou světového obrazu rolníkova; představa anthropocentrická zas nezbytným požadavkem smírného vyznění víry lovcovy.
Obojí myšlenková soustava rozvíjela se asi zprvu každá samostatně v kolébce lidstva a kolem ní, rozešla se pak docela, když se lidský předek rozešel ve dvojí větev, ve větev Abela a ve větev Kaina, ve větev rolníka a ve větev lovce, aby se později setkala a druhotně splynula v obraz jeden, plný protikladů a rozporů, jejichž dějiny jsou do velké míry obsahem kulturních dějin lidských.

Příloha II

AVMIR GRIGORJEVIČ TOMILIN : DOMLUVÍME SE S DELFÍNY?

Orbis, Praha 1972, výňatky

...

...Technika značkování i lovu velryb se neustále zdokonaluje. Pokusy dokázaly, že lze velryby značkovat i z vrtulníků. Když byla velrybí mládata v několika případech běžně užívanými značkami usmrcena, byly vyvinuty značky odlehčené...

...Druhý typ značek - ostré ocelové tyčinky s háčky na konci, které prorazily kůži a vnikly do svalu, byly vyzkoušeny na dal fínech...Také tyto značky se ukázaly jako neúčinné a nevhodné, protože zvířatům způsobovaly hnisavá poranění a často i smrt... Účinnější bylo značkování, při němž se zvířeti na boku vypálo velo znamení...

...Život v zajetí nesnášejí všichni delfíni stejně dobře. Na příklad v japonském oceanáriu v Enošimě žili malajští prodel fíni pouze deset dní, delfíni dranozubí jen několik dní a vel mi agresivní kosatky malé tři týdny...Jiné druhy, delfín obec ný, prodelfín skvrnitý a prodelfín pruhovaný žili v zajetí ně kolik měsíců...

...Není znám případ, že by příslušníci čeledi plejtvákovcovi tých vydrželi v zajetí třeba jen několik dní...

...Delfíni trpělivě snášejí nejrůznější pokusy, nejsou agresiv ní a nepokoušejí se kousat, třebaže mají velmi ostré zuby. Při pokusech jsou drženi i několik hodin nastole s otevřenou tlamou nebo s katétrem zavedeným do močovodu..., do lebky jsou jim vr tány otvory umožňující elektrickou stimulaci mozku, oči mají zakryty speciálními nálepkami...To vše strpí delfíni bez odpo ru...

...Neurofyziologové J.Lilly a A.Millerová začali před nějakou dobou...studovat vyšší nervovou činnost a "duševní" schopnosti delfínů, a to tak, že stimulovali jejich mozek slabým elektric kým proudem. Do různých okrsků velkých mozkových hemisfér živé ho delfína skákavého zapustili při lokálním umrtvení krátké tenké rourky z nerezavějící oceli a jiní zavedli do různých hloubek mozkové tkáně elektrody. Takto chtěli zjistit, v kte rých okrscích mozkové kůry jsou umístěna sluchová, zraková, pohybová a další centra. Proto byly elektrody pomalu, milimetr za milimetrem posouvány z jedné vrstvy mozkové kůry do druhé. Opice při takových operacích obvykle pronikavě křičí, házejí sebou, bolestí pláčou a žalostně řičí. Avšak delfín snášel všechno klidně, bez protestů. Své mlčení a nehybnost porušil až ve chvíli, kdy se elektroda náhodou dostala o 1 cm hlouběji a změnila se intenzita elektrického proudu. Delfín reagoval silnými údery ocasem a celou kaskádou hlasitých zvuků...

V červenci 1949 přivezli do jaltského závodu na zpracování ryb živé delfíny. V okamžiku, kdy vzali do ruku jednoho mla dého samce, vyrazilo zvíře zvuk trvající dvě až tři vteřiny a podobající se tichému zabučení telátka. Samice, která byla již téměř 24 hodin na vzduchu hvízdala velmi hlasitě a tloukla ocasem dokud jí rybáři nezabili. Tato pozorování a svědectví

o "hlasových schopnostech" velryb a delfínů dlouhou dobu málo koho opravdu vážně zajímala. Najednou se však situace od základu změnila: o akustické vlastnosti kytovců se začala zajímat ministerstva války různých zemí...

Aby dokázali účast vzduchových váčků na tvorbě signálů, hnali američtí badatelé vzduch nosním kanálem uřezaných delfíních hlav. Zvuky, které tak získali, opravdu připomínaly hlas živých delfínů...

...Zajímala nás otázka, co se stane, jestliže se do dýchacích cest delfínů dostane voda. Proto jsme jim gumovou hadičkou a balonkem lili vodu do průdušnice a průdušek...

...V některých případech nemohly ani dělové výstřely z velry bářských lodí zabránit skupině vorvaňů, aby poskytla pomoc ra něnému druhovi...

...Zoolog A.N.Bělkin zastřelil při shromažďování materiálů pro vědecké účely puškou asi třicet sviňuch mořských, šest delfínů severních a více než deset sviňuch pobřežních...

Všechna pokusná zvířata si po vytažení z vody nepočínala stejně: některá ležela klidně, jiná se chovala nekl idně, třetí skupina byla silně rozrušena /zvířata tloukla nepřetržitě ocasem/. Od lišné chování delfínů bylo možné sledovat na teploměru zavedeném do konečníku: čím aktivněji si delfíni na vzduchu počínali, tím rychleji a výše stoupala jejich tělesná teplota. V mnoha případech svou aktivitu zaplatili životem jakmile teplota v konečníku dosáhla 42.6 stupňů Celsia, delfín dostával úpal...

...Velmi jednoduchým pokusem s živým delfínem je možno zjistit, že různé části kůže nejsou krví zásobovány stejně: vbodnete-li zvířeti do trupu jehlu, nevytryskne ani v jednom místě krev, ale na ploutvích teče z každé malé ranky krev v míře víc než hojné...

Není vyloučeno, že v Černém moři se již během jednoho pokolení se větským lidem podaří vytvořit početnou generaci ochočených del fínů skákavých, kteří se budou "pást" u pobřeží a na znamení bu dou připlouvat k člověku, aby plnili různé úkoly. Bylo -li ke zdomácnění psa zapotřebí tisíciletí, bude k domestikaci delfína, který má mimořádně velký mozek, třeba podstatně kratší doby. Zákaz lovu na delfíny, který v Sovětském Svazu platí od jara 1966, je prvním krokem k budoucímu využívání malých kytovců pro službu člověku...

Bylo by chybou přičítat stresu zkracování délky lidského živo ta. Při nedávných sovětských experimentech o ovlivňování dlouho věkosti stavem napětí byly vytvořeny tři skupiny zvířat. První byla zcela izolována od všech otřesů, na druhou působily silné a dlouhotrvající signály a zvířata ze třetí skupiny byla podro bena přiměřenému stresovému dráždění. Nejdéle žila zvířata z třetí skupiny....

/bez komentáře, Večerní Praha, prosinec 1978/

Malý ponor do indické duše

VLADIMÍR HILLNER : INDIE MÁ JMÉNO BHARÁT
výšlo v roce 1978 v edici Stopy, fakta, svědectví

Knihu jsem si z knihkupectví odnášel s velkým očekáváním, nutno však říci, že mně připravila trpké sklamání. Autor sice předvádí slušné konvenční, t.zn. chronologické znalosti indických dějin /s ničím neodůvodněným důrazem na dobu moslimských výbojů a mogulské říše/, zároveň však i trapnou neschopnost pochopit jak a čím se utvářely kosmologické, náboženské a filosofické koncepce starých indů, jejich mentalita a způsob života. Jen málokdo se mu daří proniknout téměř neprodyšnou vrstvou povrchního materialismu a zasáhnout poněkud hlouběji. Neadekvátně vyzbrojen pro hlubší rozbor odlišného pojímání metafyzických problémů a odlišného kladení závažných otázek, než je tomu v naší části světa, spokojuje se většinou jen s nepřesvědčivým rozborem sociálních jevů a o něco fundovanějším rozborem jevů lingvistických. Je nesporné, že si Indii oblíbil, je to však pohříchu zcela jiná Indie, než ji znám já nebo kterou bych chtěl poznat. Snad jedinými objevnými rysy celé práce /zaostávající mimochodem za poměrně slušnou úrovní této edice/ jsou některé detailní informace z oblasti, v které se autor cítí skutečně doma: z oblasti sociálních vztahů, kastovnictví. Z několika dalších zajímavějších informací, poroz mu roztroušených v poměrně objemné knize, jsem vybral tyto dvě:

Pojetí času a prostoru bylo ve staré Indii velkolepé. Svět existuje v nekonečném kolobĕhu čtyř věků /juga/, totiž krta, tréta, dvápara a kali. Nejlepší z věků je krtajuga, který trvá 4.000 božských let. Další věky, stále horší a horší, trvají každý vždy o tisíc božských let méně. Každému věku předchází jeho úsvit a po něm následuje jeho soumrak, jež každý trvají jednu desetinu trvání svého věku. Jedno období čtyř věků, zvané valavěk /mahájuga/, vypadá tedy takto:

úsvit	400
krtajuga	4000
soumrak	400
úsvit	300
trétajuga	3000
soumrak	300
úsvit	200
dváparajuga	2000
soumrak	200
úsvit	100
kalijuga	1000
soumrak	100
celkem	12000 božských let

Není snad ani nutno připomínat, že my teď právě žijeme v tom nejhorším věku, jímž je kalijuga.

Jeden valavěk trvá tedy 12000 božských let - a jeden božský rok

se rovná 360 rokům lidským. Takže jeden velevěk trvá celkem 4 320 000 našich let. Pak se všechno opakuje na kvantitativně i kvalitativně vyšší úrovni.

Avšak velevěk mahájuga nebyl ještě tou největší časovou jednotkou starých Indů. Dva tisíce velevěků, tj. 8 640 000 000 našich člověčích let, tvoří období zvané kalpa a rovná se dnu a noci, to též čtyřiadvaceti hodinám velkého Boha Brahmy.

Při takovém velkorysém pojetí prostoru a času jistě nemůže nikoho překvapit, že převratné teorie Darwinovy a Einsteinovy nezapůsobily v Indii zdaleka takový rozruch jako v nervózní Evropě, jak to trefně zhodnotil Džavaharlál Nehrú.

Filosofové staré Indie hojně využívali numerologie ke svým dvahám. Vezměme si názorný příklad svastiku, ten pradávný symbol věčného vývoje ohně, slunce, dialektiky bytí a vědomí, tak hanebně znouzitý hitlerovskými fašisty.

Devět vrcholů svastiky označili staří Indové čísly od 1 do 9 tak, že středu přiřadili číslo 5, čtyřem úhlovým vrcholům sudá čísla 2,4,6,8 a vrcholům koncovým lichá čísla 1,3,7,9. A ze svastiky a jejích vrcholů pak vysuzovali, že nekonečná podstata všehomíra je dvojaká jako jsou obě lomená ramena svastiky, jež jsou ve vzájemném protikladu; že co je nahoře je také dole, leč ve vzájemném protikladu a zároveň v jednotě, jako její úhly a vrcholy; a že co na jedné straně chybí nebo ubude, na druhé straně přebývá nebo přibude, jako se to jeví v číslech přiřazených jednotlivým vrcholům. Svastika označená takto čísly tvoří vlastně jakýsi magický čtverec:

4 9 2

3 5 7

8 1 6

A to velmi dokonalý. Vrcholy tohoto čtverce tvoří sudá čísla. Vrcholy čtverce vepsaného, na jeden svůj vrchol postaveného, tvoří čísla lichá. Součet každé řady, každého sloupce i obou úhlopříček je roven patnácti.

Označíme-li pak lichá čísla mimo střed kladným znaménkem a čísla sudá znaménkem záporným, pak je součet čísel kladných roven součtu čísel záporných, a dohromady se to rovná nule. Součet čísel úhlového a koncového vrcholu na protilehlé straně liší se jen znaménkem. Součet čísel úhlových vrcholů horizontálně a vertikálně je týž, totiž 10.

Setkání s Jiřím Suchým

"Sejvával jste lepší", řekl jsem mu. "Jo, jo, jo? Vy jste se na mne včera díval?"

Co jsem mu na to měl odpovědět? V zadní kapse u kalhot jsem měl útržek zmuchlaného papíru a na něm bylo patnáct nevydařených vět. Měla to být povídka.

Měl jsem mu snad říci: "Byl jste senzační?" Mohlo by se stát, že by následkem mé pochvaly mohl někdy spychnout. Ale za ten jeho návrat, v cizině se tomu říká comeback, mu ze svého celého srdce, které se pomalu ale jistě sevrkává, opravdu děkuji.

- kou -

NALÉHAVÁ SDĚLENÍ

Dnes jsem strávil krásný den- trhal jsem šípky, pro cházel se březovým hájem a pak jsem pozoroval mraveniště. Na nic jiného už nezbyl čas.

Ne postavit plavidlo, ale stát se rybou, ne sestrojit létací stroj, ale stát se ptákem. Ne sbudovat chrám, ale stát se příbytkem veškerenstva.

V psychických silách člověka je prakticky vše; učinit realitou cokoliv si umane. Prá vě tak jako přivedl na svět olympská božstva, Jahveho, matematiku či kvantové částice, může zítra přivést do existence třeba mimogalaktické civilizace. Milion lidí na březích skotského jezera, správně naladěných na příslušnou psychickou vlnu, obleče v hmotný šat libovolného tvora, který je výsledkem kompromisu milionu přání a představ.

Vídával jsem krajinu - obraz do kterého jsem měl vkročit. Nezáleželo mi na tom jaký bude můj osud na tom pažitě. Líbil se mi jen obraz a chtěl jsem jím projít se správnou pózou a ve vhodném šatě. Než jsem se rozhodl, zarostlo to podivnými trsy. Rozveselím krajinu pitoreskně!, řekl jsem si. Poskakovat se smíchem, škle bit se za keři a někdy převlečen za sádrového trpaslíka být postaven v trávě. Tělo jsem takto poučil a nyní bude krá čet. Obraz krajiny, kterou jde, mne přestal zajímat. Jsem uvnitř a zrcadlové spojení je přerušeno. Tělo předstírá zájem a rozhořčení, všelijak se klátí a nadává. Energie byla přijata a setrvačník se točí v naučených křivkách. Občasné nekolísání je toho důkazem.
Dnes večer se tělo počalo smát znenadání a bezdůvodně. Seděl o před televizí, kde již přes hodinu vysílali veselý pořad. Jistým způsobem jsem již mrtev, ale není to znepokojující, neboť za této zcela nové situace to nemá nic společného s ničím z toho ani z onoho světa. Nazdar kašpaři!

Stojíte-li uprostřed toku, vydejte se raději k pramenům, než k ústí. Daleké luční pohledy, společně se šířící jejich hloubky, vás zaujmou, intimita prosluněné paseky ve směru proti proudu vás však nepochybně ohromí.

...a nastalo jít ro posledního dne. Sluneční paprsky svištivě protínají oblohu jako rány bičem. Nebesa jsou napnuta k prasknutí jak otěvřena koncertu cikád....Tušení nás neklame lo!

Jednotlivé kusy nábytku v něm bytě jsou podrobeny přísné hierarchii, která je důsledkem mého hodnotícího procesu. Jejím působením panuje v bytě i po mém odchodu mezi předměty jistá napětí, které vzniklo původně v mém vědomí, a které zachytily předměty svojí citlivou duší. Síla jednotlivých předmětů ve vzájemném sporu je dána našimi bilaterárními vztahy. Ambivalentní polarita na příklad mezi křeslem u psacího stolu a opelichaným fotelem vede oba kusy nábytku k litým konfliktům za použití jen jim známých prostředků.

Panna nebo orel

Ohnisko je jistota
a šíp je radost
jistota je kruh
a šíp je směr
žena je ovoce
a muž je strom.

O blbosti

Větší blbost
než blbost sama
je napodobení
jiné blbosti.
Největší blbostí
je tedy napodobení
té největší blbosti
jaká se kdy stala.

Sebeklam

Zas o kus dál mne
splavil klamný tok
času. Je chybou ve
snaze vzdorovat
proudu se kluzkých
kamenů přítomnosti
zachytávat, lépe
nechat se volně
unášet. Jen tak
zklidní se tok a
zmizí čas.

Chuť tokajského

Zpočátku vás ohro
mí svou hutností a
tíhou, valí se po
jazykových papilá
rách jako falanga
těžkooděnců, která
má naspěch. Jakmi
le však zmizí celý
pluk kyrysníků v
jícnu, nezůstane
po něm víc, než
špetka příjemné
hořkosti, která
svým působením na
horní patro připo
míná pelyněk či
jinou důvěrně zná
mou léčivou bylinu,
kterou pro nás usu
šila moudrá stařе
na, jíž lze nepo
chybně důvěřovat.

Příspěvky - fak -
- mař -
- brz -

Má sbírka minilahviček
často škemrá o pozornost
její volání je však pře
hlušováno papouščím kři
kem z kouta, kam byl za
trest postaven televi
zor. Ten je nejvíce z
celého bytu šikanován
hněvivou nepřízní, kte
rou mu projevují ve
svém jinak demokratic
kém království. Jeho
drzá nestoudnost je
zajisté nepříjemnou
psychickou zátěží i
pro ostatní předměty.

V tento čas roku i
rozsvícený vánoční
stromeček nesměle pro
jevuje svou přítomnost.
Jeho hlásek je naivní,
cudný a křehký, a není
ho téměř slyšet. Tato
rafinovaná prostota
ve výrazu mne však sil
ně přitahuje.

KACHNA S VIŠNĚMI

/ Z Kuchařských listů, ročník 1903/

Musíme poznamenati předem, že upotřebiti můžeme jen drůbež mladou. Mladou kachnu oberem, usekneme hlavu a nohy, vykuchámе ji, obloží se pak listy slaniny. Na kuthaně rozpálíme 10 dkg nejlepšího másla, vložíme do něj kachnu, nechámе ji trochu na všech stranách opéci, načež přilejeme 1/4 l bílého vína a něco hovězí polévky - necháme jednou přejíti var - postavíme pak na mírný oheň a necháme 1 hodinu dusiti. Zatím omyjeme asi 120 višní, otrháme stopky a odstraníme pecky, dáme je do umělené nádoby, přidáme 1/10 l vody, 5 dkg cukru, kousek skořice nebo citronové kůry, dusíme višně do měkka. Hotovou kachnu necháme okapati, sebereme z omáčky tuk, zahustíme jej svět lou jíškou, necháme hustě zavařiti, načež polejeme višně urovnané na míse. Rozkrájenou kachnu urovnáme na vrch a podáváme na stůl.

ČÍNSKÁ KUCHAŇKA - 2.část

Z knihy "Chinese Cookbook", kterou vydal W.J.Morgans v Melbourne přeložil vybrané pasáže a recepty V.Faktor

PŘEDKRMY

Jako předkrmy se servírují všechny druhy lahůdek - vejce v sójové omáčce, smažené krevetové kuličky, křehké smažené wun tuns, shui-mei nebo shui-mai /správný název pro trubičky dělané v páře, známé jako dim sims/, motýlkové krevety, čínské salámy, které se nahřívají v páře a pak krájí na plátky, nakládaný pórek atd.

JARNÍ ZÁVITKY /spring rolls/

12 prázdných obalů

Náplň:

250 gr /1 šálek/ kuřete, pokrájeného na proužky
2 kávové lžičky sójové omáčky
1 kávová lžička dry sherry
2.5 cm kostka zázvorového kořene, jemně nasekaného
1 konzerva /185 gr/ kraba
90 gr sádla
4 houby nakrájené na plátky
1 konzerva /225 gr/ bambusových výhonků, nakrájených na tenké plátky
1 kávová lžička sójové omáčky navíc
1 kávová lžička cukru
1 kávová lžička škrobové moučky, případně ještě jedna navíc
1/2 bílku
olej na smažení

Prázdné obaly jsou k dostání v čínských potravinářských obchodech. Prodávají se zmrazené a měly by být uskladněny buď v mrazáku nebo v ledničce. Před použitím je nezapomeňte rozmrazit.
Náplň: smíchejte proužky kuřete se sójovou omáčkou, sherrym a zázvorem, a nechte směs 10 minut marinovat.
Kraba přelejte horkou vodou a oddělte maso od chrupavek.
Rozpusťte na pánvi 1 polévkovou lžíci sádla a osmažte kuřecí směs do hněda, pak ji přendejte z pánve do jiné nádoby.
Přidejte zbývající dvě lžíce sádla a smažte v pánvi 1 minutu houby a bambusové výhonky. Vmíchejte kraba, kuřecí směs, zbytek sójové omáčky a lžičku cukru. Škrobovou moučku smíchejte s vodou, přidejte do pánve a míchejte dokud se nezačne vařit a směs nezhoustne.
Dokončení: náplň rozdělte na 12 stejných porcí.
Umístěte náplň na spodní část obalu, přeložte spodní okraj přes horní, zastrčte konce dovnitř a zalepte je moukou smíchanou s bílkem.
Ohřejte ve woku olej na 150 stupňů /wok by měl být olejem naplněn do poloviny/. Vložte závitek na cedníkovou lžíci a ponořte jej 3-4 x do vařícího oleje, aby se uzavřel. Vložte jej pak na olej a a smažte tak dlouho až je křupavý a osmažený do zlatohněda. Zbylý olej nechte dobře odkapat.
Servírujte ihned - nebo před servírováním znovu osmažte -, ozdobte závitek na talíři listy salátu a servírujte společně s malými miskami sójové omáčky a hořčice.
Pro 12 osob.

KNEDLÍKY S VEPŘOVOU NÁPLNÍ DĚLANÉ V PÁŘE
/steamed pork-filled dumplings/

Těsto:

1 1/2 polévkové lžíce sušených kvasnic
3 polévkové lžíce vlažné vody
500 gr mouky
315 gr vlažného mléka

Náplň:

500 gr pečeného vepřového masa
4 sušené houby
1 polévková lžíce na jemno nasekané jarní cibule
1 polévková lžíce škrobové moučky
1 polévková lžíce sójové omáčky
1 polévková lžíce oleje
1 kávová lžička cukru

Před zadělávánim těsta postříkejte kvasnice a cukr vodou. Pak je dobře zamíchejte a nechte několik minut kvasit.
Mouky nasypte do zadělávací mísy, ve středu udělejte prohlubeň a dejte do ní kvasnicovou směs. Přidejte mléko a dřevěnou vařečkou vše dobře promíchejte.
Těsto je nutné hníst asi 10 minut dokud není poddajné. Pak z něj zformujte šišku o průměru asi 5 cm. Nožem jej pak rozkrájete na kusy 2.5 cm silné. Z každého kusu udělejte placku a odložte ji stranou.
Osmažte houby, vepřové maso a cibuli na troše oleje /asi 2 minuty na prudkém plamení/. Celou dobu směs dobře míchejte.
Přidejte škrobovou moučku a sójovou omáčku a nechte vše za stálého míchání další dvě minuty na ohni, pak nechte vychladnout.
Lžící nandejte na každou placku trochu směsi a okraje placky stlačte k sobě tak, abyste z ní zformovali šišku.
Šišky ohřívejte v páře 10 minut.

WUN TUNS

250 gr jemně nasekaného kuřete nebo vepřového masa, či směs obou /vepřové maso by mělo být pečené na dřevěném uhlí/
250 gr syrových krevet, bez krunýřů, nasekaných na drobno
18 čtverců z nudlového těsta
1 šalotka, velmi jemně nasekaná
1/4 kávové lžičky cukru
1 kávová lžička sójové omáčky
špetka pepře
1 žloutek

Smíchejte všechny součásti náplně. Čtvereček těsta podržte v levé ruce, a do vrchního rohu dejte 1/4 lžičky náplně /asi 1 cm od okraje/. Pak přeložte roh s náplní do středu a kápněte trochu žloutku či náplně na levou stranu přeloženého těsta.
Přehněte pravý okraj až k náplni a stiskněte /nejprve je třeba trpělivosti, pak vám to půjde lépe/.
Do pánve nalejte hodně oleje a těsto osmažte v horkém oleji do křupava a zlatohněda.
Servírujte se švestkami nebo s ostrou omáčkou.

VEJCE V SÓJOVÉ OMÁČCE /eggs in soy sauce/

4 vejce
2 polévkové lžíce sójové omáčky
1/2 kávové lžičky cukru
malá kávová lžička sezamového oleje
2 polévkové lžíce vody

Vejce vařte 5 minut, pak je dejte do studené vody a po 10 minutách oloupejte. Ohřejte sójovou omáčku, sezamový olej a vodu, přidejte vejce a nechte vše na mírném plamenu 5 minut povařit. 30 minut pak nechte vejce ve směsi, jen jem občas otočtě, aby se stejnoměrně za barvila. Všechna vejce rozčtvrťte a servírujte.

VEPŘOVÁ OMELETA /pork omelets/

4 vejce, lehce nazšlehaná
1/2 šálku jemně nasekaného vařeného vepřového masa
1/4 kávové lžičky soli
1 polévková lžíce jemně nasekané šalotky
1/8 kávové lžičky monosodium glutamate
1/4 šálku hovězího vývaru
1 kávová lžička škrobové moučky
3 kávové lžičky oleje

Omáčka:

1 kávová lžička sójové omáčky
1/2 kávcvé lžičky cukru
1 šálek hovězího /masového/ vývaru
1 kávová lžička škrcbové moučky
1/4 kávové lžičky soli
špetka monosodium glutamate

K vejcím přidejte vepřové maso se solí, šalotkou, monosodium gluta mate a masový vývar. Směs dcbře promíchejte a rozdělte na 4 porce. Každou porci lehce osmahněte na trošce oleje. Udělejte z ní omeletu a smažte dokud není hotová.
Na omáčku smíchejte sójovou omáčku, cukr, masový vývar, sůl a mono sodium glutamate, a uveďte směs do varu. Škrobovou moučku smíchejte s trochou vody, přidejte do pánve a míchejte dokud omáčka nezhoust ne. Hotovou omáčkau přelijte omeletu.

KOUSKY RYBY /fish pieces/

1 šálek obyčejné mouky
1/2 kávové lžičky prášku do pečiva
1/2 kávové lžičky rozemletého zázvoru
1/4 kávové lžičky soli
1 vejce
0.15 l vlažné vody
1 kávová lžička rozpuštěného másla nebo margarinu
1/2 kávové lžičky sójové omáčky
10 malých kousků filé

Z ryb odstraňte kůži a tolik kostí, kolik můžete. Nakrájejte filé na kousky 5 cm dlouhé. Smíchejte mouku, prášek do pečiva, zázvor a sůl. Oddělte žloutky od bílků, bílky lehce našlehejte, a přidejte do mouky. Dodejte ještě sójovou omáčku a vodu. Udělejte jemné těsto, pak přidej te rozpuštěný, ale vychladlý margarin a bílek, ušlehaný do tuha. Obal te v těstě kousky ryb a osmažte je na oleji. Servírujte je s červenou nebo švestkovou omáčkou.

Příště: Pokrmy z vepřového masa

SMAŽENÁ KUŘECÍ JÁTRA /deep fried chicken livers/

500 gr kuřecích jater
vařící voda
šťáva z 1/2 citronu
sójová omáčka
1/2 kávové lžičky skořice
3 kávové lžičky cukru
velmi jemně nasekané zelené konečky šalotky
velmi jemně nasekané opečené mandle

Kuřecí játra operte a osušte. Vložte je do pánve, přidejte citronovou šťávu a dostatek vařící vody, aby byla játra pod vodou. Uveďte vodu do varu, odstavte pánev z plamene a 5 minut nechte.
Operte játra ve studené vodě a pečlivě je osušte. Do pánve dejte sójovou omáčku, skořici a cukr, dobře promíchejte, a pak přidejte kuřecí játra.
Nechte je 10 minut na velmi mírném plameni /nenechte je však vařit/. Pak je znovu osušte a nechte minutu nebo dvě smažit na prudkém plameni. Vyndejte je z pánve, dejte na nahřátý talíř a posypte je zelenou šalotkou a opečenými mandlemi.

MÍCHANÉ ŽLOUTKY /scrambled egg yolks/

3 žloutky
1 šálek studeného kuřecího vývaru
2 1/2 kávové lžičky jemně nasekané šunky
1/4 šálku jemně nasekaných bambusových výhonků
1 kávová lžička brandy nebo dry sherry
1/4 kávové lžičky soli
1 kávová lžička škrobové moučky

Rozmíchejte žloutky v kuřecím vývaru. Přidejte polovinu šunky a pak vmíchejte bambusové výhonky, brandy, sůl a škrobovou moučku /rozmíchanou v 1 kávové lžičce vody/. Vše dobře promíchejte.
Vaječnou směs smažte za neustálého míchání na oleji dokud nezhoustne. Posypte zbytkem šunky.

RYBÍ ZÁVITKY /fish rolls/

500 gr sladkovodní ryby nebo zmraženého halibuta či platýze
sůl
1/4 kávové lžičky jemně nasekaného zeleného zázvoru
2 plátky vařené šunky
1 celer /kořen/
2 čínské sušené houby
1 kávová lžička sezamových semínek
1 šálek obyčejné mouky
asi 3/4 šálku vody

Smíchejte mouku se solí a rozmíchejte směs pomalu ve vodě a pak ji nechte 3/4 hodiny stát.
Rybu nakrájejte na kousky 10x6 cm a posypte solí a zázvorem. Houby operte a ponořte na 20 minut do horké vody. Osušte.
V troubě zapečte sezamová semínka nebo je vložte na pánev bez oleje a míchejte na mírném plameni do zlatova. Celer, šunku a houby nakrájejte na úzké proužky 5.5 cm dlouhé, na užší konec rybího filé vložte od každého jeden proužek a zabalte. Upevněte kokteilovými jehlami.
Sezamová semínka vmíchejte do těsta, obalte v něm rybí závitky a osmažte je na oleji do zlatova. Každý závitek úhlopříčně rozřízněte a servírujte na dřevěných kokteilových párátkách s červenou omáčkou.

Špatné probuzení

Jaký je to život, každé ráno vstávat a přitesávat svého ducha do podob té naší nedonošené a uměle udržované reality. A pak celý den krotit smysly, aby si pořádně neužily /ze strachu, aby se nám nesplašily/; držet na uzdě oči, aby se neměly na čem popást, zarývat ostruhy do uší, aby neslyšely to, co je pro naší realitu málo vhodné.

A jak se lidé nadřou uvazováním vzpurného ducha, který si nechce nechat věšet bulíky na nos od toho budižkničemy a donašeče Rozumu.

Moci tak nechat smysly rozutíkat se po světě jako po rozkvetlé louce plné nádherných barev, zvuků a vůní. Zaskotačily by si s motýly a vrátily se k nám plné voňavých dojmů. Jak by nás občerstvily, kdyby se nám nevrátily jako pylem obtížená včela z pastvy! Vždyť není třeba se obávat, že by někde něco provedly, podělí se o svou radost s námi a přinesou nám ze světa plné bačohy suvenýrů. Vypusť je Rozume ze šatlavy! A ducha nemorduj, vždyť se neumí bránit. Je křehký a šlechetný a neumí bojovat stejně obhroublými zbraněmi.

/Rozum máme jen proto, aby zastíral naší pravou podstatu. K ničemu jinému se nehodí ten ješitný povýšenec. A přitom si nevidí ani na špičku nosu/.

Nech ho, ať se trochu proletí širými prostory. Já vím, závidíš, ale vždyť jsi tak těžký! Azur nebes bys potrhal samou neohrabaností. Jen se drž raději při zemi, ty farizeji.

/Rozum jen neustále prohlubuje naší vyděleност z celku. Jaký to má asi účel? Komu a čemu slouží ten neomalenec? Co s ním, s přitroublým seladonem?/

Opřeď ho duchu sítí pavoučích vláken, mírně mu domluv, ale netrýzni, ať ví, zač je toho loket. Nenech nás již déle v ponížení. Vždyť stačí se rozhlédnout: lokajové rebelují a chtějí si hrát na pány. Jak obscénní to pohled!

/Nepostavil nám Bůh Rozum do cesty jako poslední překážku? Horu, která zakrývá výhled na širé moře? Ten nám dal, ten balvan svalený do cesty, ten nafoukaný samozvanec/.

Ale dost. Je to jen slouha a za čas nebude možná jeho patolízalství k zahození.

- fak -

...a ještě trochu nostalgie

"Nechte mne být", řekl jsem jí. "Já si tady přemýšlím v rámci svých možností, a vy na mne jdete s tímhle. Nechte mne chvíli popřemýšlet. Třeba na něco přijdu, co se bude týkat i Vás. Třeba na to, že bych si Vás mohl někdy vzít. I když se známe jenom chvíli. Kdo ví, co všechno se dnes večer může stát... Ne, ne, nebojte se, na to já nikdy nepřijdu. Připomínáte mi jednu spolužačku, která se do mne v páté třídě šíleně zamilovala. Její láska se projevovala tím, že po mně o každé hlavní přestávce hodila mokrou houbou. To si myslím já, ale co když to všechno bylo jinak. Co když tou mokrou houbou chtěla hodit po někom jiném. A netrefila se. Co když házela po mém sousedu v lavici, který mi po celá léta kradl svačinu. Ne, ne, ne, o tom nebudu raději přemýšlet. Přišel bych zase o jednu iluzi. A představte si, přijít na sklonku života o jednu pěstěnou iluzi, víte vůbec, jaký by to byl malér? Dejte si raději ten tuplovaný gin, ten nejdražší. Já si ho dám taky a vzpomínejme...

POKRMY Z RŮŽÍ

/z časopisu Labužník, ročník 1903/

Ve Štýrsku požívá se v červnu a červenci hojně pečených růží, připravovaných tím způsobem, že se jejich čerstvé lístky mísí s jemným vaječným těstem, vypekou v másle a posypou cukrem. V jižním Německu namnoze dává se k prvním koroptvím růžová o máčka.

JAK POZNÁME PADĚLANÝ KOŇAK

/z časopisu Labužník, ročník 1903/

Dnes přichází k nám do obchodu množství padělaného koňaku za pravý. Takový koňak poznáme následovně: zahřejeme koňak na plechové lžíci - je-li padělaný, zůstaví na lžíci po sobě při boudlinu olejem páchnoucí - zbytek, když se ve vodě rozpustí, v ústech škrábě. Zbytek ale z pravého koňaku nasládle voní a po vinné kyselině chutná.

GALLA HŘEBEN

/Historický vlak/

Hle - starý hřeben flikovaný hřeby
s patinou barvy starých přesliček.
V hraničním šeru utopený v kalu
mu život vdýchne čísi trapný sen.

To staré síto označené hřeby,
snadxx pro zpevnění, větší tuhost stěn
jen notuje si zcizenými slovy:

"Ách, mé lesklé hřeby světlo odrážejí
a rychle zjasní matná čela žen".

/Z hraničních hvozdů vystupují stíny
ne nepodobné maringotkám čerpačů,
však jejich pohyb je tak stylizován,
že nabízí se moment ke srovnání
z jednoho děsivého snu/.

Sentimentálně civí zpět novodobý lanecknecht,
hned medituje v polosnu:"ách, mé lesklé hřeby
světlo odrážejí a rychle zjasní matná čela žen".
Královské korouhve k lesu obracejí,
petrola stíhá první jitřní hlen.

Jak korouhevník neklidného léta
s úsměškem zimy plete svoje barvy,
tak mluvka s hubou mnohozubou, zcela bez okolků,
táže se slavné Lázeňské rady:

Kde našla se ta stará dobrá práce?
Tak zašlá, temná, plná šedých vlasů?
Zas v temnu večerů? Ohlasech periferních basů?
V zarudlých závěsech? Představách hodokvasů?

Zas našla se. Tak tedy- komu patří snáď?
Nic. Ani slovo. Jen ticho má už rozčísnutou tvář.

A víří a bublá stoka sytých monologů:
"již zítra nakupí se září!". "Jsem směly oráč!"
Já. Já! "K srdci přivinu svůj chrám".

/Ten sytý dědic pozitřků
s tváří pokrytou prachem
si pobrukuje písničku
a intonuje strachem/

A dávají se večery a hledají se tituly
pro novou operetku a zvučná jména autorů,
jsou tady ovšem také světlé stránky,
úsměvy lázeňských z parteru.

Ty snivé sloky čirých tónů! Ty předpoklady "vítěze"!
Před libretisty z celuloidu vzdává to hoboj bez boje.
Čembalo silně mutuje a klove zrní z prachu,
bloudí v něm ruce bez prstů
po klávesnici strachu.

V souzvuku přání tření liché díry,
v notových zámcích píská starý vlak
hybridní nástroj připaluje mléko,
z depozitního akordu doba stírá prach.

Je to drak z bajek
který si plete dveře?
Motá se v koupelně?
Hned leze po stěnách?
Kdo sedí u stolu a žere křížaly?
Kdo spolkl peří z modré rajky?
Kdo tluče slavíky?
Kdo zpívá chorály?
To že jsou bajky? Tohle je nam?!
Podobné dobráky miluje klam,
Pak se ptá mamlas:
Co takhle Callas?

Ách!
Na sklonku dne
Před domy koncertů, plesů, monstrózních Dramat
postává mužíček s ošatkou hřebenů.
Vjhle! Ecce homo Callas!
Callas je živas.
Nespí už král?

P.S.

Otázka všem lázeňským.
Může konstituční monarchie vzbudit bytostnou nenávist
vůči panovníku? Mimo jiné - co bude s lázeňskou dell'arte?

-pwv-

J a r m a r k

Mladý muž, kterému nemohlo být víc než něco málo přes třicet, oblečený trochu lehkomyslně na to nevlídné počasí, které ten den bylo, postával před telefonní budkou a co chvíli se zuřivě prohrabával ve svých kapsách. Předměty, které nacházel, rozhazoval kolem sebe. Byl zřejmě rozrušen a stále nemohl najít to, co potřeboval.

Dáma v norkovém kožichu, které se na krku pohupovalo brilliantové srdíčko, zvedla ze země nějaký kulatý předmět, myslím, že to byl pingpongový míček, a s poděšeným výrazem ve tváři ho ukryla v kabelce z krokodýlí kůže.

Muž v hubertusu se chytrácky usmál a odkopl konzervu drůbeží paštiky na protější chodník. Rozběhl se za ní, a tam v domnění, že není nikým sledován, ji uložil do zamaštěné plátěné aktovky.

Jiný muž, v kabátě z pravé velbloudí srsti, si vrazil mocným pohybem nožík na otvírání dopisů přímo do břicha. Byl překvapen, že se nic nestalo.

Zvědavec chvatně rozbalil do úhledného čtverce složený papír, převázaný růžovou pentlí, a šíleně se zasmál. Bylo to milostné psaníčko.

Dopravnímu strážníkovi zlostně blýsklo v očích. Na chodníku se objevil dámský revolver, vykládaný perletí. Chtěl zasáhnout, ale někdo, zřejmě nějaký etik, ho odkopl do kanálu. Strážník se zklamaně vracel na své místo uprostřed křižovatky.

Podobenka, byla to vlastně nemravná fotografie, takový lechtivý obrázek, s rozkročenou slečnou, se vznesla přímo k obloze. Podzimní vánek si s ní tiše pohrával.

A velmi mladý muž, trochu lehkomyslně oblečený na to nevlídné počasí, které ten den bylo, vrazil do telefonní budky. V ruce měl útržek papíru zmuchlaného do kuličky. Bylo na něm sedmimístné telefonní číslo. "Dobrý den", řekl. Ve sluchátku se ozval hlas, na který nebyl nikdy zvyklý. "Haló, mohl bych..." "Nemohl", řekl ten cizí hlas. "Cože?...Nikdy?" "Ne, nikdy". Mladík vyvrávoral z telefonní budky, a když byl tak asi uprostřed ulice, zaplněné lidmi, všiml jsem si, že do něho někdo strčil a on upadl. "Buďme milosrdní k svému osudu", řekl jsem si a šel do Varieté.

- kou -

Měsíční pavilon místo dovětku, aneb nedivme se okurce

V hraničním soumraku naladěném k spánku houpá se na řece starý letní prám. Poslouchá povídku o mnohohlasém svátku, napíná rákosí. Doufá, že po sezóně na chvíli je sám.

Cvrček si odskočil z houpačky na bodláku, usíná v ohlasech vlastního hlaholu.

Minaret ostřice opakuje denní látku. Nešetří na čase. Propadá se ke svým hlubinám. Kořínky zívají a rády vidí tátu: "celej den nahoře, u světelnejch bran".

Mravenci plachtí na starém křídle vosy a tráva kouří cigára když postavila stan. Čeká na měsíční krávu.

Hlemýžď se vrhne do svojí lázně s rosou, sleduje na břiše mapu denních cest.

Les jenom zakopne a už z něj teče mléko. A mlha? A mlha míří zpět. Do pohádky. Do mléčné dráhy. Pět světelnejch let.

Hvězdy se vysypou a pod šutrem spí vítr.

Můra se posadí a obkresluje svět. Moc se jí nedaří. Tak trochu splétá sluňka. Jako zrovna teď.

Ježek je koulí z jehličí, nad liškou vyhrál svět.

Můj kocour zvaný Hamarström sleduje v televizi hokej.

Sloky sní v čirém láku a vstanou možná v pět.

Okurka píše nad svou hlavou čárku - je to snad velmi prostě-leč takhle vidí svět...

-pwv-

J O H N S T E I N B E C K : Úryvek z knihy Amerika a Američané

vydal The Viking Press, New Yoek, 1966

Mnoho bělochů bylo ve styku s Indiány překvapeno jejich dvojím životem - reálným a nadreálným -, i tím, že jsou zřejmě schopni proniknout ze světa reálného do nadreálného kdykoliv je třeba. Příběhy dřívějších cestovatelů jsou naplněny incidenty nadreálného života, který je oddělen od tohoto světa prostupitelným závojem; síla indiánské víry v tento jiný život je taková, že v něj cestovatel obvykle uvěří rovněž, a obává se jen toho, že mu nebudou věřit ostatní. Zážitek, který se přihodil kdysi mně ilustruje, domnívám se, výtečně způsob, kterým mohou Indiáni mezi svými dvěmi realitami i dvěmi kulturami procházet tam a zpět.

Pracoval jsem několik let pro Kalifornskou rybářskou a loveckou společnost v líhni pstruhů v oblasti jezera Tahoe. Naší povinností bylo chytání velkých jezerních pstruhů, kteří táhli proti proudu, aby se vytřeli. Vytlačili jsme z chycených samiček mlíčí a ze samiček jikry a nechali jsme pak v nádržích vylíhnout malé pstroužky, kteří byli pak vysazováni v kalifornských potocích. V této líhni v Tallacu jsem strávil poměrně dlouhou dobu s mladým mužem, který se jmenoval Lloyd Shebley. V zimě jsme dávali vše do pořádku, aby byla líheň připravena na časný jarní tah, ještě před táním sněhu. Jakmile tah začal, měli jsme plné ruce práce; po zbytek roku však spočívala náplň naší práce jen v péči o mladé pstruhy a jejich krmení. Bylo to příjemná a vysoce zajímavá práce, která nekladla příliš velké nároky na náš čas a tak jsme měli možnost poznat většinu lidí, kteří v oblasti žili. Byli mezi nimi i členové kmene, o kterém se domnívám, že je větví Piutů. Přicházeli v létě z Nevady, kde měli rezervaci a trávili několik měsíců v horách lovem a sběrem borovicových semínek, z kterých si pekli chleba. Mezi lidmi, s kterými jsem se tam tehdy spřátelil, byl i Jimmy, náčelník kmene, který měl od divocha - ať už vznešeného či jiného - hodně daleko. Byl to američan jako každý jiný, se středoškolským vzděláním. Školu dokončil v Reno a vypadal a mluvil jako kterýkoliv jiný američany až na to, že byl indián - tichý čtyřicátník pěkného vzhledu a způsobů. Měli jsme ho moc rádi.

V této indiánské oblasti bylo zavedenou konvencí, že se zákony na ochranu zvěře nevztahovaly na indiány. Povolovalo se jim lovit i době, kdy jejich bílí bratři neměli, a to jak zvěř tak i ryby. To je ovšem všeobecně známý a respektovaný jev. Jednoho jarního dne, když jsme právě chytali pstruhy a na březích neukázněného potoka ještě ležel sníh, se objevil Jimmy. Přišel pěšky, což byl vskutku jediný způsob, kterým se mohl kamkoliv dostat. Na nohou měl mokasíny z medvědí kůže, došel až k nám a požádal o rybu. Byli jsme zvyklí dávat ryby indiánům kdykoliv o to požádali, a proto jeden z nás vytáhl podběrákem z kádě pěkného, velkého pstruha a podal mu ho. Jimmy položil mrskajícího se pstruha do sněhu a v mrazivém chladnu se svlékl, vstoupil do proudu a ponořil se do něj. V okamžiku vylezl ven, oblékl se, vzal rybu a vyrazil směrem k vrcholu Tallacu, velmi strmé hory; až do příštího léta jsme ho nespatřili.

Myslím, že to bylo někdy v srpnu, kdy se opět objevil. Strávil s námi den a zůstal i na večeři. Připravili jsme mu dobré jídlo a když jsme se pak posadili ke kávě a whisky, zeptal jsem se ho:"Jak to bylo loni na jaře s tou rybou, Jimmy?"

Vypadal dost zaraženě, když se zeptal:"S jakou rybou?"

"Jen si vzpomeň Jimmy", řekl jsem, "jak jsme ti dali pstruha, a ty jsi skočil do potoka a pak odešel do hor. Co to mělo znamenat?"

Odpověděl jen: "Ach ano, vzpomínám si na to", a opět se odmlčel.

"Nechce-li se ti o tom mluvit", řekl jsem, "pak je vše v pořádku. Jen mne to zajímalo".

Chvíli trvelo, než opět odpověděl. "Tak tedy jo, řeknu vám to... Byl jsem loni v létě nemocný, bylo to něco se žaludkem. Byl jsem u všech doktorů v Renu, prohlédli mne, dali mi léky, ale ani trochu se to nezlepšilo. Nepřišli na to, a nedokázali mne vyléčit. Bylo mně pořád hůř a hůř a tak jsem se sebral a šel k našim lidem".

Přerušil jsem ho:"Máš na mysli vaše kouzelníky?"

Jimmy odpověděl:"Mu, snad se jim dá tak říkat - my je však ale nazýváme jinak. Dozvěděl jsem se od nich, co mi je".

"A co ti tedy bylo?", zeptal jsem se.

Jimmy odpověděl:"V loňské sezóně jsem se svými chlapci zabil čtyři srnce. Nestačili jsme usušit všechno maso a nějaké se zkazilo. Od toho mně bylo špatně od žaludku".

"Znamená to, že jsi snědl zkažené maso?"

"No, to ne, jen jsme s ním plýtvali".

"A co ti ten váš člověk poradil?"

Jimmy řekl:"Řekl mi, abych si sehnal toho nejrannějšího pstruha, kterého dokážu, vykoupal se v proudu, z kterého pocházel a odnesl ho nahoru k Půlměsíčnímu jezeru, až za vrcholem Tallacu, a tam ho dal vodní panně". Pak pokračoval:"Ale ne, aby jsi si myslel, že je to napůl žena, napůl ryba či něco podobného, jak se ukazuje ve filmech. Nic takového to nebylo". A opět umlkl.

Řekl jsem:"Tak jsi tedy vylezl nahoru k půlměsíčnímu jezeru a tam jsi rybu někomu nebo něčemu odevzdal".

"Ano," řekl, "to jsem udělal".

"Mohl by jsi popsat kdo to byl, nebo co to bylo?"

"Ne, to by bylo těžké. Nedokázal bych to".

Zeptal jsem se:"Byla to nějaká osoba?"

Řekl:"Jistým způsobem ano, jistým způsobem nikoliv"

Zeptal jsem se:"Muž nebo žena?"

Odpověděl:"Zdálo se, že žena"

"A vzala si rybu?"

"Ano"

"A odešla pak do jezera?"

Odpověděl:"To nevím. Otočil jsem se a šel pryč".

"No dobře", řekl jsem. "A co žaludek?"

"Už je po problémech. Ty zmizely hned tehdy".

Takhle se to tedy stalo. Můžete si z toho udělat co chcete; jednou věcí jsem si ale jist: Jimmy nebyl lhář. Je však víc než pravděpodobné, že kdybych byl tehdy s Jimmym sám a nemohl si dát celou věc potvrdit Lloydem Shebley, nikdy bych tento příběh neopakoval.

přel. -fak -

ARNOLD TOYNBEE : ZKOUŠKA CIVILIZACE

Přeložil V.Faktor

I.

Naše současná /1/ historická orientace je neobyčejně rozporná. Zatímco se náš historický obzor podstatně rozšířil, a to jak v čase tak i v prostoru -, naše historické vidění se zúžilo - to, co skutečně vidíme v protikladu k tomu, co bychom vidět měli - na prostor, který vidí kůň s klapkami na očích nebo velitel ponorky v periskopu.

To je ovšem jen jeden z mnoha rozporů, které jsou pro dobu, v které žijeme, charakteristické. Našli bychom i jiné příklady, které pravděpodobně většinu z nás trápí. Náš svět se na příklad pozvedl k takovému stupni humánního cítění, jakého nebylo nikdy předtím dosaženo. Lidská práva jsou uznána pro všechny jednotlivce, třídy, národy i rasy; ve stejné době jsme se však potopili do největších hloubek třídních konfliktů, nacionalismu a rasismu. Tyto zlé vášně jsou ventilovány v chladnokrevných, vědecky plánovaných krutostech; tyto dva nesouměřitelné stavy mysli a standarty chování žijí dnes vedle sebe nejen ve stejném světě, ale i ve stejné zemi a dokonce i ve stejné duši.

Těšíme se nyní z nikdy předtím nedosažené výše produkce a zároveň trpíme nedostatkem, který nemá obdoby. Vynalezli jsme stroje, aby za nás pracovaly, nedokážeme však přeměnit ušetřenou práci na sociální služby - dokonce ani k tak důležité věci jakou jsou pomoc matkám s dětmi. Neustále se střídají období nezaměstnanosti s obdobími nedostatku pracovních sil. Kontrast mezi rozšiřujícím se historickým obzorem a naším historickým viděním je charakteristickým rysem naší doby. Podíváme-li se pozorněji, užasneme, jaký je to překvapující rozpor!

Připomeňme si nejdříve nedávné rozšíření našeho obzoru. Prostorově se západní oblast znalostí rozšířila tak, že pokrývá v současnosti celé lidstvo, celou obydlenou část naší planety a celý hvězdný vesmír, jehož nekonečně malou částí naše planeta je. V naší době se oblast západních znalostí rozšířila na všechny civilizace, které vznikly a zanikly během posledních 6.000 let; předcházející dějiny člověka známe až k jeho zrodu před 600.000 až 1.000.000 let /2/; historie života na této planetě známe zhruba až do doby někdy před 600.000.000 lety /3/. Jaké je to nádherné rozšíření historického obzoru! Ve stejné době se ale naše historické vidění zužuje; má tendenci uzavřít se v úzkých hranicích času a prostoru jednotlivé republiky nebo království, kterých jsme náhodou občané. Nejstarší evropské státy - na příklad Anglie nebo Francie - nemají za sebou víc než 1.000 let nepřetržité politické existence; největší současné západní státy - na příklad Brazilie nebo Spojené Státy - zaujímají pouze malou část z celkově obydlené plochy země.

Když se začal náš obzor rozšiřovat - než obeplulí západní námořníci zeměkouli a než západní astronomové a geologové rozšířili hranice vesmíru jak v čase tak v prostoru - měli naší předracionalističtí středověcí předci širší a spravedlivější historickou orientaci než máme dnes my. Dějiny pro ně nebyly dějinami vlastní lokální společnosti, ale dějinami Izraele, Řecka a Říma. I když se mylně domnívali, že byl svět stvořen v roce 4.004 před Kristem, bylo jistě mnohem lepší pohlížet 4.004 let nazpět než k vyhlášení nezávislosti či k plavbám Mayflweru, Kolumba, Hengista a Horsa. /4.004 let je náhodou

---

1 - pozn.překl.: nutno mít na paměti, že tento článek byl napsán v xx druhé polovině čtyřicátých let.

2 - pozn.překl.: za posledních dvacet let, které uplynuly od napsání článku, se toto číslo několikanásobilo. Totéž platí i v

aniž by o tom naši předkové věděli, velmi důležité datum: vyznačuje přibližně vznik prvních zástupců lidské společnosti, které nazýváme civilizacemi/.

Řím a Jeruzalem znamenal pro naše předky víc než jejich rodná města. Když byli naši anglosaští předci na konci šestého století našeho věku obráceni na římskokatolickou víru, naučili se latinsky a studovali poklady náboženské i světské literatury, ke kterým jim právě znalost latiny umožňovala přístup, organizovali poutní cesty do Říma a Jeruzalema, a to všechno v době, ve které obtíže a nebezpečenství spojená s cestováním byla takové, že se cestování během našich dnešních válek proti tomu jeví jako dětská hra. Zdá se tedy, že naši předci byli mnohem velkorysejší a světu otevřenější, což je velká intelektuální a morální ctnost, protože národní dějiny omezené v čase i v prostoru nám mnoho neřeknou.

II.

Není možné pochopit v časové dimenzi dějiny Anglie, začneme-li příchodem Anglicanů do Británie, ani nelze pochopit dějiny Spojených Států, začneme-li příchodem Angličanů do Severní Ameriky. Rovněž v prostorové dimenzi nelze pochopit dějiny nějaké země vyříznete-li její obrysy z mapy světa a nebereme-li v úvahu nic, co vzniklo mimo hranice zkoumané země.

Které události vytvářely v ~~zkoumaných~~ národních dějinách Spojených Států a Spojeného království epochu? Postupujeme-li od současnosti do minulosti, pak bych řekl, že to byly obě světové války, industriální revoluce, reformace, západní objevné plavby, renesance, přijmutí křesťanství. Nikdo nemůže přednášet dějiny těchto dvou zemí, aniž by jmenovaným událostem nepřisoudil kardinální důležitost, a současně nikdo nemůže tyto události vysvětlit jako lokální americké nebo britské záležitosti. K objasnění těchto velkých událostí v dějinách kterékoliv západní země nelze nabývat se menší jednotkou než celým západním křesťanstvím. Západním křesťanstvím mám na mysli římsko-katolický a protestantský svět - přívržence římského patriarchátu, kteří uznávali věrchovenství papežství i ty přívržence, kteří tento patriarchát později odmítli.

Ale i dějiny západního křesťanství jsou uvnitř vlastních časových a prostorových omezení nepochopitelná. Ačkoliv je západní křesťanství mnohem lepší jednotkou než Spojené Státy, Velká Británie nebo Francie a historik může s takovou jednotkou lépe operovat, ukáže se dříve či později i tato jednotka jako nedostatečná. V časové dimenzi se dá sledovat pouze do doby temna, která následovala po zničení západní části římské říše, t.zn., že se jedná o dobu kratší než 1.500 let a to je méně než čtvrtina ze 6.000 let, v kterých existují formy uspořádání společnosti, jaké reprezentuje i západní křesťanství. Západní křesťanství je civilizací třetí a zatím poslední generace civilizací, které se až do dnešních dob objevily.

V prostorové dimenzi jsou těsné hranice západního křesťanství ještě markantnější. Podíváme-li se na fyzikální mapu světa, zjistíme, že velkou část suché země zabírá jediný kontinent - Asie -, který má značný počet poloostrovů a ostrovů. Jaké jsou nejvzdálenější hranice územní, kam se podařilo západnímu křesťanství rozšířit? Naleznete je na Aljašce a v Chile na západě, a ve Finsku a v Dalmácii na východě. To, co se nalézá mezi těmito čtyřmi body, je panství křesťanství v jeho nejširších hranicích. Jak velké je toto panství? Pouhý výběžek Evropského poloostrova, který patří k asijskému kontinentu, plus několik větších ostrovů /těmito ostrovy míním samozřejmě též Severní a Jižní Ameriku/. I když ještě připočteme daleko ležící a nejisté základny západního světa v Jižní Africe, Austrálii a na Novém Zélandě, je celková obydlená plocha tohoto panství jen malou částí celkové obydlené plochy naší planety. Proto nelze pochopit dějiny západního křesťanství jen z událostí uvnitř jeho geografických hranic.

Západní křesťanství navíc nevzniklo v západním světě, ale mimo jeho hranice, v oblasti, kde se nachází panství jiné civilizace: Islámu. My, západní křesťané, jsme se jednou kolébku našeho náboženství v Palestině pokusili dobýt. V případě úspěchu mohlo západní křesťanství své základny poněkud rozšířit a uchytit se na velmi důležité asijské pevnině. Křižácké výpravy však skončily fiaskem.

Západní křesťanství je pouze jednou z pěti civilizací, které ještě v dnešním světě žijí; těchto pět civilizací je menšinou z celkových devatenácti, jejichž existence byla od prvního výskytu zástupců tohoto typu společnosti před nějakými 6.000 lety identifikována.

III.

Nejdříve se podívejme na zbývající čtyři civilizace, kterým se podařilo přežít. Je-li možno považovat stabilitu základen civilizací na kontinentě - čímž mám na mysli pevnou zemi Asie - za jakýsi ukazatel relativních nadějí na další život, pak v žargonu pojišťováků s životními pojistkami mají zbývající čtyři civilizace lepší šance, než naše západní křesťanství.

Naše sesterská civilizace, ortodoxní křesťanství, okupuje kontinent od Baltu k Pacifiku a od Středozemí k Arktickému oceánu; zabírá severní polovinu Asie a východní polovinu Asijského evropského poloostrova. Rusko má přehled o zadních dveřích všech ostatních civilizací; z Bílé Rusi a severovýchodní Sibiře kontroluje polská a aljašská zadní vrátka naší civilizace; z Kavkazu a Střední Asie zadní vrátka islámského a hinduistického světa; ze Střední Asie a východní Sibiře zadní vrátka světa Dalekého východu.

Naše napůl sesterská civilizace, Islám, má též na kontinentě pevnou základnu. Panství Islámu se rozkládá od srdce Asijského kontinentu v severozápadní Číně až k západnímu pobřeží Afrického poloostrova Asie. V Dakaru ovládá islámský svět kontinentální přístupy k úžinám, které dělí Africký poloostrov Asie od ostrova Jižní Amerika. Má rovněž pevnou základnu na Indickém poloostrově Asie.

Pokud jde o Hinduistický svět a svět Dalekého východu, není třeba dokazovat, že 400 miliónů Hindů a 400 či 500 miliónů Číňanů /1/ je na kontinentě doma.

Nesmíme však přehánět důležitost kterékoliv z těchto civilizací jen proto, že se jí podařilo přežít. Změníme-li kritéria a vezmeme-li v úvahu místo nadějí na další přežití výdobytky těchto civilizací a za hrubý ukazatel těchto výdobytků stanovíme výskyt individualit, které přinesli lidstvu trvalé požehnání.

Kteří jednotlivci se stali největšími dobrodinci nyní žijící generace lidstva? Podle mého názoru jsou to tato jména: Konfucius a Lao-Tse, Buddha, izraelští proroci, proroci z Judeje, Zarathustra, Ježíš, Mohammed, Sokrates. Ani jeden z těchto trvalých dobrodinců lidstva nebyl dítětem některé z pěti civilizací, které do dnešního dne přežily. Konfucius a Lao-Tse byli dětmi nyní už zaniklé civilizace Dalekého východu dřívější generace; Buddha byl dítětem nyní zaniklé Indické civilizace rovněž dřívější generace. Zarathustra, Ježíš a Mohammed byli dětmi zaniklé syrské civilizace. Sokrates byl dítětem zaniklé řecké civilizace.

Během posledních 400 let se všech pět žijících civilizací dostalo do vzájemného kontaktu. Je to důsledek intenzivního pronikání dvou z těchto pěti civilizací: expanze západního křesťanství za hranice Evropského poloostrova na Asijském kontinentě přes oceán, a expanze ortodoxního křesťanství po zemi přes celou délku asijského kontinentu.

Expanzi západního křesťanství charakterizují dva speciální rysy:

---

1 - pozn.překl.: jejich počet se od druhé poloviny čtyřicátých let podstatně zvýšil

šířením přes oceán se stala skutečně jedinou civilizací, která se stala celosvětovou, protože se rozkládá po celém obyvatelném povrchu planety; a "ovládnutím prostoru a času" pomocí moderních mechanických prostředků způsobila síť západní materiální civilizace těsnější fyzický kontakt různých částí světa než kdykoliv v minulosti. Ale i v těchto bodech se expanze západní civilizace liší jen nepatrně od paralelní pozemní expanze ruského ortodoxního křesťanství, a od podobných expanzí jiných civilizací v dřívějších dobách.

Též dřívější expanze vydatně přispěly k současnému sjednocení lidstva - a zároveň přispěly k sjednocení naší více lidských dějin. Zaniklou syrskou civilizaci rozšířili fénická až k pobřeží Atlantiku Evropského a Afrického poloostrova asijského kontinentu, himyaritě a nestoriánští až na špici Indického poloostrova jihovýchodním směrem, a manichejci severovýchodním směrem až k Pacifiku. Tato civilizace se šířila dvěma směry přes oceán a jedním po zemi. Kterýkoliv návštěvník Pekingu mohl vidět památník kulturního vítězství syrské civilizace. V tříjazyčných nápisech čínské dynastie Manču v Pekingu je manča a mongolský text napsán syrskou formou naší abecedy, nikoliv čínskými znaky.

Jinými příklady expanze zaniklých civilizací je rozšíření řecké civilizace na západ přes moře do Marseille samotnými řeky, severně po zemi až k Rýnu a Dunaji římany, a na východ po zemi do vnitrozemí Indie a Číny makedonci; nebo expanze sumérské civilizace po zemi všemi směry z její irácké kolébky.

IV

Důsledkem těchto po sobě jdoucích expanzí jednotlivých civilizací bylo sjednocení celého obydleného světa do jediné velké společnosti. Moderní expanzí západního křesťanství byl tento proces konečně dokončen. Musíme mít ovšem na paměti, že tato expanze západního křesťanství pouze dokončila proces, který začali jiní. Navíc je jisté, že západní převaha ve světě nebude trvat věčně.

Ze civilizací - čtyři z nich živé, 14 zaniklých - získá ve sjednoceném světě zcela jistě určitý vliv. V průběhu dalších generací a století dosáhne sjednocený svět rovnováhy mezi rozdílnými kulturními složkami; západní složka bude postupně odkázána na mnohem skromnější místo, což vzhledem ke své vnitřní ceně v porovnání s ostatními kulturami - žijícími i zaniklými -, které svou moderní expanzí xxx pomohla spojit, je vše, co může očekávat.

Dějiny nazírané z této perspektivy nám historikům této generace i generace, která přijde po nás, předkládají speciální výzvu. Jestliže máme posloužit ostatním lidem, aby ve sjednoceném světě našli své místo, musíme vyvinout nesmírné imaginační úsilí k rozbourání vězeňských zdí místních a krátkodobých dějin našich vlastních zemí a kultur, abychom se mohli dívat na dějiny jako celek. Naším prvním úkolem je pochopení dějin všech známých civilizací - živých i zaniklých - jako jednotného celku, a jejich zpřístupnění ostatním. Tento úkol se dá podle mého názoru splnit dvěma způsoby.

První způsob spočívá ve studiu kontaktu a konfliktu mezi civilizacemi. Uvedl jsem již čtyři příklady takových setkání mezi rozdílnými civilizacemi. Tato setkání nejen svedou více civilizací do jednoho duševního pohledu, ale umožňují i zrození náboženství vyššího typu - aktivání, srdce původně sumérské, Velké Matky a jejího syna, který trpí, umírá a vstává z mrtvých; Judaismus a učení Zarathu try, které vznikly setkáním syrské a babylonské civilizace; křesťanství a islám, vzešlé ze spojení syrské a řecké civilizace; Mahayana buddhismus a hinduismus, které se zrodily ze spojení indické a řecké civilizace. Budoucnost lidstva na tomto světě - jestliže bude lidstvo vůbec nějakou budoucnost mít - je, pevně věřím, závislá na těchto vyšších typech náboženství, které vznikly během posledních 4.000 let /s výjimkou prvního v posledních třech tisících letech/ a nikoliv na

civilizacích, jejichž setkání připravují pouze příležitosti k rození těchto náboženství.

Druhý způsob studia dějin všech známých civilizací jako jednotného celku spočívá ve srovnávacích studiích jejich individuálních dějin a přístupu k nim jako k zástupcům jednoho partikulárního typu uspořádání lidské společnosti. Jestliže hlavní fáze dějin civilizací - jejich vznik, růst, rozpad a zánik - známe, můžeme tyto jednotlivé fáze v dějinách rozdílných civilizací mezi sebou srovnávat, a pomocí této metody se pokusit o zjištění společné zkušenosti, a oddělit jí od zkušeností individuálních. Tímto způsobem se nám snad může podařit vypracovat morfologii typu společnosti, který nazýváme civilizace.

Podaří-li se nám pomocí těchto dvou metod získat jednotný pohled na dějiny, zjistíme s největší pravděpodobností, že perspektiva v které se přes naše moderní západní brýle námdějiny různých civilizací a národů jeví, potřebuje dalekosáhlé úpravy.

Bylo by moudré, kdybychom přistupovali k úpravám této perspektivy simultánně pomocí dvou alternativ. Předpokládejme na základě první alternativy, že budoucnost lidstva nemusí skončit katastrofou, a že i kdyby nebyla druhá světová válka válkou poslední, podaří se nám další války přežít jako jsme přežili dvě první a nakonec přece jen nalezneme cestu do klidnějších vod. Další možnost je ta, že první dvě světové války byly jen předehrou k nějaké obrovské katastrofě, kterou na sebe sami přivoláme.

Druhá, mnohem méně příjemná alternativa se stala velmi praktickou možností tím, že lidstvo objevilo nečastně způsob využití atomové energie dříve, než se mu podařilo zrušit instituci války. Tyto rozpory a paradoxy naší doby, které jsem zvolil za svůj výchozí bod, jsou symptomy vážné sociální a duševní choroby, a jejich existence, která je jedním z nejvýznačnějších rysů v krajině současných dějin, je jen jiným názvem, že bychom měli brát druhou - méně příjemnou - alternativu jako vážnou možnost a nikoliv jako špatný vtip.

Pokud jde o první alternativu, domnívám se, že my - historici - bychom měli soustředit pozornost - a obrátit na to též pozornost našich čtenářů a posluchačů - na dějiny těch civilizací a národů, které v důsledku svých minulých činů se dříve nebo později dostanou ve sjednoceném světě do popředí všeho dění.

V.

Bude-li mít lidstvo jako celek ve sjednoceném světě šťastnou budoucnost, chtěl bych prorokovat, že ve starém světě mají před sebou velkou budoucnost čínané, a na ostrově Severní Amerika kanadané francouzského původu. Ať už bude budoucnost lidstva v Severní Americe jakákoliv, jsem si jist, že francouzští kanadané tam na konci příběhu stále ještě budou.

Předpokládám-li, že bude mít budoucnost lidstva velmi katastrofický průběh, prorokoval bych ještě před několika málo lety, že díky své až do nedávné doby neobyčejné chráněné pozici mají před sebou lepší budoucnost než zbytek světa jen eskymáci a tibeťané. "Svou Chráněnou"pozicí samozřejmě rozumím pozici chráněnou před lidským zlem a pošetilostí, nikoliv ochranu před chladným počasím. Lidstvo se stalo pánem fyzikálního prostředí - dostatečně pro praktické účely - již od poloviny paleolitu; od té doby je jediným nepřítelem člověka - a to smrtelně nebezpečným - sám člověk. Domovy eskymáků a tibeťanů však již nejsou bezpečné - létáme přes severní pól a Himaláje, a v případě budoucí rusko-americké války se stane jak Tibet tak Severní Kanada pravděpodobným bojištěm.

Kdyby propadlo lidstvo šílenství a rozpoutalo atomovou válku, osobně bych se domníval, že pouze černošští trapiči ve střední Africe se mohou zčásti zachránit a převzít veškeré dědictví lidstva

/Jejich východní bratranci na Filipínách a Malajském poloostrově pravděpodobně zahynou společně s námi, jelikož se nyní nalézají v nebezpečně exponované pozici/.

Naši antropologové tvrdí, že afričtí černoši mají neobyčejně čistou a vznešenou koncepci božské podstaty a božího vztahu k člověku. Jsou schopni umožnit lidstvu nový start; a přestože bychom ztratili výdobytky posledních 6.000 až 10.000 let, neznamená to v porovnání se šestnácti tisíci či miliónem let po které je člověk na této planetě mnoho.

Nejextrémnější možností katastrofy je to, že se nám podaří vyhladit veškeré lidstvo, včetně afrických černochů.

Ani tato možnost však není tak úplně nepravděpodobná, zkoumáme-li dějiny života na této planetě. Koneckonců vláda člověka na Zemi, jestliže se nemýlíme v údaji, že člověk udržuje svou převahu asi od poloviny paleolitu, trvá asi 100.000 let. Co je to v porovnání s 500 nebo 600 miliony let existence života na naší planetě /1/? V dalekém minulosti vládly jiné formy života a jejich vláda trvala mnohem delší období - a nakonec přece jen skončila. Vláda obrovských plazů s krunýři trvala okolo 30 miliónů let; přibližně od doby před 190 miliony lety do doby před zhruba 90 miliony lety. A skončila. Dlouho předtím - snad před 300 miliony lety - vládly obrovské ryby s krunýři - tvorové, kteří již dosáhli velkých evolučních vymožeností, protože pohybovaly dolní čelistí. I jejich vláda skončila.

Tvrdí se, že okřídlený hmyz vznikl již před 250 miliony lety. Není vyloučeno, že vyšší formy okřídleného hmyzu - hmyz se sociálními instinkty, který člověka ve vytvoření sociálního života předešel - čekají na svou příležitost. Překročí-li mravenci nebo včely jednoho dne práh intelektuálního chápání, jako se to podařilo člověku, a podaří-li se jim někdy získat perspektivní vizi dějin, mohli by považovat vzestup savců a krátké panování člověka za irrelevantní, nic neříkající epizodu.

Před naší generací tedy stojí vážná zkouška. Nesmíme dopustit, aby se taková interpretace dějin stala skutečností.

---

1 - pozn. překl.: dle nejnovějších objevů v Jižní Africe /viz LN/8/77 se stáří života nyní odhaduje na 3.4 miliardy let.

Příště: Arnold Toynbee : Byzantské dědictví Ruska

D.T.SUZUKI : ANALYTICKÝ A SYNTETICKÝ PŘÍSTUP K BUDDHISMU

Přeložil V.Faktor

Pro pochopení zen buddhismu existují dva přístupy: jeden je analytický, druhý syntetický. První přístup zvolili ranní buddhisté, druhý se vyvinul později. Analytickou metodou mám na mysli způsob, kterým ranný buddhismus analyzoval koncept Átmánu. Nejprve byla konstatována pomíjejícnost věcí; vše je objektem stávání se a nikdy nezůstává nic stejné. Kdo se narodil, měl začátek, a vše co má začátek má jistě i konec. Je-li vše objektem změn, nemá nic stálé sebe /1/. Kdyby existovalo něco permanentního, nepodrobovalo by se to změně, stávání se, zrození ani smrti. Protože ale věci žádné permanentní sebe nemají, procházejí neustálými změnami. V tomto světě není nic co by bylo stálé a udržovalo si svou sebepřirozenost /2/.

Když byla tato analytická metoda aplikována na naše vědomí neboli mysl, přišlo se na to, že se naše mysl skládá z pocitů, myšlenek, přání atd. Před Buddhou se mělo za to, že mysl obsahuje nějakou substanci, které se dával název "duch" nebo "sebe" /atman/. Ranný buddhismus provedl pitvu Átmanu a nenalezl v něm nic stálého. Pokusíme-li se analysovat třeba stůl nebo židli, zjistíme, že se skládá z molekul, a ty se skládají z atomů. Dnešní věda považuje atom za masu, energii nebo sílu, která má formu protonů, elektronů atd. Tyto drobné částice lze pak podrobit další analýze. Ať se však dostaneme s podobnými analýzami jakkoliv daleko, musíme se nakonec dostat k nějaké hranici, protože všechny tyto věci není možné měřit jinak než podle lidských standartů.

Když začal Buddha a jeho první následníci aplikovat tuto analytickou metodu, rozložili kolo od vozu na vnější obrubu, loukoť a vnitřní náboj kola. Předpokládáme-li, že se kolo skládá z těchto několika věcí a bereme-li jednu po druhé, nenalezneme na nich nic, co by se dalo nazývat kolem. Podobně můžeme rozpitvat lidské tělo na hlavu, údy a trup; pokračujeme-li pak s nějakým údem, na př. s paží, dostaneme předloktí, prsty, nehty a pod. Nemáme však nic, co bychom mohli dále nazývat paží.

Kdyby existoval atman /sebe/, který by byl uvězněn v těle, znamenalo by to, že po smrti - odmyslíme-li si hlavu, údy a pod. - zůstane něco, co bude schopné fungovat bez pomoci údů nebo trupu, a že toto "sebe" by se bez těchto doplňků, které jsou zároveň i překážkou, cítilo mnohem volněji. Odmyslíme-li si však oči, nebudeme vidět, odmyslíme-li si nos, nebudeme nic cítit. "Sebe" bez těla je nefunkční a proto nezávisle na těchto tělesných instrumentech nemůže žádné "sebe" být.

Toto, řečeno velmi stručně, je analytická metoda, která je negativním přístupem k celému problému. Končí v úplné negaci: není žádné "sebe", nic není permanentní, vše se nalézá v procesu stávání se a proto není nic konečného, k čemu bychom se mohli připoutat. Není-li však nic k čemu bychom mohli přilnout, pak nelze ani po něčem dychtit. Přání ustanou, protože přejeme-li si něco, musí existovat nějaký objekt, který bychom mohli realizací našeho přání získat. Poněvadž se ale vše neustále mění, proměňuje se i věc, kterou chceme získat a není již více sama sebou. Proto jsou naše touhy nazývány "tanha", což znamená žízeň. Zdá se že jsme odsouzeni k věčné žízni, jelikož sotva jednu žízeň uhasíme, otvoříme tím zároveň zárodek žízně jiné; existujeme v neustálém pronásledování žízní a přáními. Nikdy si neodpočineme; stále se nacházíme ve stavu napětí mezi subjektem a objektem. Přejeme si něco, chceme to dostat a dostaneme to jen provedením tohoto přání. Provedení tohoto přání však má za následek vznik jiné žízně a tak to jde stále dokola. Pokud trpíme touto žízní, setrváváme v nekonečném cyklu přání a jeho naplnění a s nekonečným pokračováním tohoto cyklu se stává náš život utrpením.

---

1 - v orig. "self" 2 - v originále "substance"

D.T.SUZUKI : ANALYTICKÝ A SYNTETICKÝ PŘÍSTUP K BUDDHISMU

Přeložil V.Faktor

Pro pochopení zen buddhismu existují dva přístupy: jeden je analytický, druhý syntetický. První přístup zvolili ranní buddhisté, druhý se vyvinul později. Analytickou metodou mám na mysli způsob, kterým ranný buddhismus analyzoval koncept Átmánu. Nejprve byla konstatována pomíjejícnost věcí; vše je objektem stávání se a nikdy nemůstává nic stejné. Kdo se narodil, měl začátek, a vše co má začátek má jistě i konec. Je-li vše objektem změn, nemá nic stálé sebe /1/. Kdyby existovalo něco permanentního, nepodrobovalo by se to změně, stávání se, zrození ani smrti. Protože ale věci žádné permanentní sebe nemají, procházejí neustálými změnami. V tomto světě není nic co by bylo stálé a udržovalo si svou sebepřirozenost /2/.

Když byla tato analytická metoda aplikována na naše vědomí neboli mysl, přišlo se na to, že se naše mysl skládá z pocitů, myšlenek, přání atd. Před Buddhou se mělo za to, že mysl obsahuje nějakou substanci, které se dával název "duch" nebo "sebe" /átman/. Ranný buddhismus provedl pitvu Átmanu a nenalezl v něm nic stálého. Pokusíme-li se analyzovat třeba stůl nebo židli, zjistíme, že se skládá z molekul, a ty se skládají z atomů. Dnešní věda považuje atom za masu, energii nebo sílu, která má formu protonů, elektronů atd. Tyto drobné částice lze pak podrobit další analýze. Ať se však dostaneme s podobnými analýzami jakkoliv daleko, musíme se nakonec dostat k nějaké hranici, protože všechny tyto věci není možné měřit jinak než podle lidských standartů.

Když začal Buddha a jeho první následníci aplikovat tuto analytickou metodu, rozložili kolo od vozu na vnější obrubu, loukoť a vnitřní náboj kola. Předpokládáme-li, že se kolo skládá z těchto několika věcí a bereme-li jednu po druhé, nenalezneme na nich nic, co by se dalo nazývat kolem. Podobně můžeme rozpitvat lidské tělo na hlavu, údy a trup; pokračujeme-li pak s nějakým údem, na př. s paží, dostaneme předloktí, prsty, nehty a pod. Nemáme však nic, co bychom mohli dále nazývat paží.

Kdyby existoval atman /sebe/, který by byl uvězněn v těle, znamenalo by to, že po smrti - odmyslíme-li si hlavu, údy a pod. - zůstane něco, co bude schopné fungovat bez pomoci údů nebo trupu, a že toto "sebe" by se bez těchto doplňků, které jsou zároveň i překážkou, cítilo mnohem volněji. Odmyslíme-li si však oči, nebudeme vidět, odmyslíme-li si nos, nebudeme nic cítit. "Sebe" bez těla je nefunkční a proto nezávisle na těchto tělesných instrumentech nemůže žádné "sebe" být.

Toto, řečeno velmi stručně, je analytická metoda, která je negativním přístupem k celému problému. Končí v úplné negaci: není žádné "sebe", nic není permanentní, vše se nalézá v procesu stávání se a proto není nic konečného, k čemu bychom se mohli připoutat. Není-li však nic k čemu bychom mohli přilnout, pak nelze ani po něčem dychtit. Přání ustanou, protože přejeme-li si něco, musí existovat nějaký objekt, který bychom mohli realizací našeho přání získat. Poněvadž se ale vše neustále mění, proměňuje se i věc, kterou chceme získat a není již více sama sebou. Proto jsou naše touhy nazývány "tanha", což znamená žízeň. Zdá se, že jsme odsouzeni k věčné žízni, jelikož sotva jednu žízeň uhasíme, otvoříme tím zároveň zárodek žízně jiné; existujeme v neustálém pronásledování žízní a přáními. Nikdy si neodpočineme; stále se nacházíme ve stavu napětí mezi subjektem a objektem. Přejeme si něco, chceme to dostat a dostaneme to jen provedením tohoto přání. Provedení tohoto přání však má za následek vznik jiné žízně a tak to jde stále dokola. Pokud trpíme touto žízní, setrváváme v nekonečném cyklu přání a jeho naplnění a a nekonečným pokračováním tohoto cyklu se stává náš život utrpením.

---

1 - v orig. "self" 2 - v originále "self-nature"

Zamyslíme se nyní nad dvěma verši z Dhammapada - č.153 a 154 - o kterých se soudí, že to jsou slova, která pronesl Buddha v okamžiku osvícení pod Boddhi stromem. Tyto dva verše jsou v mnoha směrech významné, někteří buddhisté je však interpretují negativně. Uvedu je v překladu Radhakrišny, přestože mám k jeho překladu jisté výhrady. První zní verš zní:

"Prošel jsem mnoha zrozeními, hledajíce tvůrce tohoto obydlí, nenalézajíc jej; bolestné je rodit se stále znovu"

Musíme procestovat mnoha zrozeními než objevíme stavitele těla, za kterého je všeobecně považován "sebe" nebo Atmán. Tento verš naznačuje přinejmenším dvě věci; první, že procházíme mnoha cykly zrození, a druhý, že tento příbytek, který nazýváme tělem, je vytvořen činitelem, kterému říkáme Atmán. Podle tohoto verše prošel Buddha mnoha zrozeními a tento řetěz zrození se pokusil rozbít a tak se osvobodit. Aby to však mohl učinit musel nejprve zjistit, kdo je stavitelem či návrhářem těla. V křesťanském pojetí je to Bůh sám.

A nyní druhý verš:

"Nyní jsi prohlédl, Ó staviteli domu, a nevystavíš již dům znovu. Všechny tvé tašky jsou rozbity, tvé střešní trámy zničeny, tvá mysl se upíná k nirváně a dosáhla již vyhasnutí přání"

"Ty-tvé" označuje stavitele příbytku.

Radhakrišna pokračuje a překládá "tvá mysl". V původním textu není "tvá", je tam jen "mysl" - citta. Překladatel si tedy dovolil velkou změnu, protože tato "mysl" může být původní Myslí; to je, může být samotným Bohem neboli Atmánem, a to nejen v psychologickém kontextu, ale i v metafyzickém smyslu. "Tvá" je zde v každém případě navíc; stačí jen "mysl", snad s velkým počátečním písmenem.

"Upíná se k dosažení nirvány". Toto "upínání se" rovněž v originále není a není tam ani "nirvána", kterou tam Radhakrišnan vložil místo původního slova "visankhara", které není rozbytné ekvivalentem nirvány.

"Dosáhla již" - to je, tvá mysl dosáhla již vyhasnutí přání. Toto vyhasnutí přání má svůj pozitivní i negativní význam. Chtěl bych o tom říci více. Nyní je mysl "upnuta k dosažení nirvány". Nirvána je předmětem mnoha interpretací. Rozhodně však pochybuji, že je možné nahradit nirvánu visankharou. Sankhara znamená "shluk", a vše co je shlukem se skládá z jednotlivých elementů. Každý z těchto elementů je shlukem menších a jemnějších elementů a každý z těchto jemnějších elementů může být podroben analýze na ještě menší elementy atd. Sankhara zastupuje vše, o čem víme, že existuje. "Vi" je destrukcí sankhary; to znamená, že rozdělíme-li jakoukoliv sankharu nebo těleso na jednotlivé komponenty, zjistíme, že žádný z těchto komponentů neexistuje. Tímto způsobem se všechno, každá bytost, každé existující těleso rozplyne do nicoty. Tento stav se nazývá visankhara a Radhakrišnan jej ztotožnil s nirvánou. Řekneme-li "upíná se" znamená to, že vaše či moje mysl chce tohoto stavu visankharo, tohoto rozplynutí všech věcí, dosáhnout. Mysl však tento cíl nepronásledovala. Hovoříme-li tedy o rozplynutí nebo redukci všech věcí do nicoty, považujeme to za negativní výrok. Zůstaneme-li v tomto stavu a nejdeme dále než tato negace, bude naše mysl vtažena do celé série negací, protože řekneme-li "nic", nechápeme toto "nic" v jeho relativním smyslu, ani to, že vzápětí bude toto "nic" zrušeno. Zbyde nám jen nekonečná série negací, která tím, že je nekonečná nepřijde nikdy ke konci, a to nedokáže naše mysl snášet.

To však není smuteční stav mysli. Toto tvrzení není jedním z relativních potvrzení, kterými v relativním světě věci potvrzujeme. Každé potvrzení v relativním světě nese zároveň nese i negaci. Říkám-li "já jsem" je "já" z tvrzení /1/ "já jsem" založeno na negaci "já nejsem".

---

1 - v anglickém originále "affirmation"

Řeknu-li "toto je", stojí "toto je" proti něčemu, co neexistuje. Řeknu-li "toto existuje", musí zde být též něco, co neexistuje. Existence a neexistence, tvrzení a negace stojí proti sobě. Tak dlouho, dokud se pohybujeme v tomto relativním světě nese sebou tvrzení vždy zároveň negaci a naopak. A tento řetěz tvrzení a negací, stejně jako řetěz zrození a smrtí, se točí stále dokola a my nenacházíme žádné místo spočinutí. Je-li xxxxxx něco hozeno do výše, padá to k zemi a zůstává, nemůže to zůstat nahoře, ale chce se to vrátit zpět a zůstat. Právě takto je utvořena lidská mysl. Slyšíme-li termín Bůh, spojujeme si ho většinou s biblickým Bohem židů a křesťanskou tradicí, tento termín lze však používat, aniž by byl takto omezován. Zde budeme používat termín Bůh jako synonymum xxx Mysli. Druh potvrzení, který je v negativním stavu sankharou, není nic více ani nic méně než "rozplynutí", anihilace všech věcí. Mluvíme-li však o anihilaci, může být tato negace pochopena pouze ve vztahu k svému protikladnému potvrzení, a proto pokud jsme v tomto světě, v kterém vztahujeme jednu věc k druhé, nemůžeme nikdy dosáhnout visankhary neboli absolutního stavu existence.

Když hovoříme o vyhasnutí nebo anihilaci přání, máme pocit, že jsme došli do stavu vychladlého popela nebo mrtvého xxix světa. Zemřeme-li, je naše tělo spáleno a zůstane jen vychladlý popel.

Je-li přání ztotožňováno s ideou individuálního "sebe", o kterém se někteří lidé domnívají, že zůstává věčně neměnné, stává se pak přání pro dobro lidstva destruktivním činitelem. Ale přání, které je u kořenů všech přání, relativní a absolutní zároveň, nemůže být nikdy vyhlazeno. Kdyby to bylo možné, nebylo by žádné lidstvo. Nemohl by být ani Bůh, protože co jiného činí Boha Bohem než přání? Když Bůh stvořil svět, bylo to způsobeno pohybem tohoto přání, v kterém Bůh toužil po spatření sebe sama v sobě tím, že sám sebe učinil něčím mimo smma sebe, chtěl si před sebou podržet zrcadlo.

Zůstaneme-li nevědomí, naše problémy nikdy nevzniknou. Jakmile však jednou vědomí probudíme, stane se to skutečným dobrodiním, protože kdyby jsme se nikdy neprobudili, nemohli bychom pocítit požehnání, které přichází od Boha, a nemohli bychom se proto k němu vrátit. Bůh si přál spatřit sám sebe a okamžikem kdy se v něm tato myšlenka probudila zde bylo zrcadlo, které bylo zrcadlem vědomí. Bůh sám sebe spatřil v zrcadle, tento odraz jeho samého však nebyl Bohem. Tím, že se odrazem v zrcadle učinil ne-Bohem, se stal Bohem. Jakmile pochopíme toto, porozumíme pak základům všech náboženství, jakkoliv odlišně se interpretují či vysvětlují.

Bůh není Bohem židovským nebo křesťanským, ale Bohem svého vlastního vědomí. Tento Bůh, když se probudil a začal myslet, když si začal přát, použil k svému pohybu tanhu, protože ustání tanha ještě neznamená, že se stáváme ke všem emocím indiferentními jako vychladlý popel. Často se mi ptají lidé, kteří chtějí porozumět buddhismu: "Necítí osvícený muž žádné vášně nebo nemá žádné smyslové pocity či emocionální zmatky?" Když se kdysi jednoho mistra zeptali:"Má Buddha nějaké vášně, touhy či přání?" odpověděl: "Ano, Buddha touží víc než jiní a chová v sobě ty nejvášnivější přání". "Jak to, že Buddha může mít takové vášně, touhy a přání? Vždyť se tvrdí, že se od všech těchto ruživých elementů odpoutal". Mistr odpověděl:"Buddha chce spasit všechny bytosti a zbavit je tak utrpení. To je jeho velké přání. V důsledku tohoto přání se bude do světa rodit stále znovu".

Kdyby byl Buddha postrádal všechna přání, mohl se rozplynout do ničoty po tom co dosáhl osvícení. Vyhasnutí přání však neznamená, že se člověk stane ke světu indiferentní, a že xxxxxx xxxxxx bude zbaven všech pokušení a vztahů. Uhodím-li do stolu, vydá zvuk - odpovídá. Právě tak Buddha, který je nejcitlivější ze všech bytostí, probudí jen lehký dotyk. Jeho soucitné srdce bije věčně a všudypřítomně.

Zásluhou této všudypřítomnosti může Buddha využívat všech druhů "nápadů" /1/ a s jejich pomocí se pokusit o záchranu všech bytostí. Jeho metody jsou nekonečně rozmanité a nám dostupné ve všech situacích, do kte-

rých se můžeme dostat. Aby nás mohly ve všech různých situacích spasit, musí být Buddhovy metody nekonečně různé, dokonce až do té míry, že musí obsahovat i chyby, protože bez tanhy bychom zde vůbec nebyli a nemohli bychom proto dosáhnout osvícení. Bůh sám sebe negoval, aby se tato negace mohla stát potvrzením. Bůh tak vnímal sám sebe prostřednictvím negace; to znamená, že se Bůh stal ne-Bohem, aby byl Bohem. Z toho plyne, že aby člověk nabyl vědomí, musí se oddělit, diferencovat od Sebe. Ale jak pokračujeme v oddělování skutečného Sebe od vědomého sebe, nezbyde zde nakonec nic. Právě tak, jak tomu bylo v případě Boha, Sebe vidí samo sebe jak ze sebe sama dělá ne-sebe same. Nevědomí je si vědomo sebe sama tím, že sebe sama učiní vědomým a tak se stává nevědomím. Nevědomí je vědomím a naopak.

S tímto kontradikcí se nedá nic dělat. Pokoušíme se vyjádřit pomocí řeči, zatímco mistři zenu, když mají potřebu něco vyjádřit, uchýlí se k nějakému nesmyslnému zvolání. Pokoušíme-li se vyjádřit pomocí řeči, oddělujeme řeč sebe sama od nás samých a stává se živou věcí, něčím nezávislým. Je-li tato živá věc předána někomu jinému, považuje ji příjemce za zdroj, z kterého řeč vyšla. Ukážeme-li na měsíc prstem, jsou ostatní náchylní k tomu, aby považovali prst za měsíc. Bez prstu však nelze měsíc ukázat; jakmile je měsíc poznán, může být prst zahozen. Právě tak lpíme k řeči a domníváme se, že řeč je věcí, kterou zastupuje. Tento zvyk pokládat symbol za skutečnost natropil již v našem každodenním životě dost škod. Jazyk je ten nejužitečnější nástroj a snad vůbec nejdůležitější prostředek komunikace, který jsme kdy vynalezli, často však odmítáme uznat, že v důsledku své užitečnosti nás řeč zotročuje. Jednou z funkcí, kterou má buddhismus v oblasti myšlení je snaha osvobodit nás z tyranie řeči. To je hlavní důvod proč se buddhismus přiklání k přímému způsobu vyjádření prostřednictvím osvícení a zároveň vysvětlení, proč mistři zenu někdy vydávají primitivní výkřiky bez jakéhokoliv významu.

Začal jsem s analytickou metodou. Analýza se zastavuje u negace; je to anihilace bytí, rozplynutí všech existujících objektů, tedy visankhara. Musíme se však dostat za ní, k syntéze. Syntetickou metodou vše co jsme zabili, rozpustili a redukovali k bezživotnosti oživíme, chceme vstát z mrtvých. Analýza kmitala živou věc v mrtvolu; ta musí být znovu oživena a toto zmrtvýchvstání zajišťuje syntéza. Je to velké a konečné potvrzení. Říkat, že není žádné ego a žádný átmán, nestačí. Musíme udělat ještě jeden krok a říci, že átmán JE, není však v relativní, ale v absolutní dimenzi. Složíme-li rozbitné elementy věcnosti zase do hromady, dostaneme se ke skutečné Pravdě. Integrační metoda sice analytickou předčí, musíme však postavit to, co jsme předtím zničili. Jak řekl Pavel: "Kdyby nevstal Kristus z mrtvých, nemělo by křesťanství vůbec žádný význam". Zmrtvýchvstání a ukřižování se sice zdejí značně odlišné od Buddhistických konceptů ne-ega a většího Ega, non-átmánu a absolutního átmánu, nenáleží však vůbec na tom jestli se ukřižování historicky skutečně odehrálo, protože se odehrává denně, v každém okamžiku. Ve stejnou dobu se právě tak odehrává zmrtvýchvstání. Ve vývoji náboženského vědomí je to dělená zkušenost. Potvrzení a negace, ukřižování a zmrtvýchvstání, to vše musí být bráno jako celek, který se odehrává neustále v naší zkušenosti.